

Crna Gora
Ministarstvo kulture i medija

Adresa: Njegoševa br. 83
81250 Cetinje, Crna Gora
tel: +382 41 232 571
fax: +382 41 232 572
www.gov.me/mku

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA
MINISTARSTVA KULTURE I MEDIJA U 2024. GODINI

Cetinje, april 2025. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. REALIZACIJA CILJEVA I AKTIVNOSTI IZ PROGRAMA RADA VLADE	2
3. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA	3
3.1. Rješavanje u prvostepenom upravnom postupku	3
3.2. Rješavanje u drugostepenom upravnom postupku	5
3.3. Programske aktivnosti Ministarstva kulture i medija sa osvrtom na realizaciju u vršenju upravnog nadzora	5
3.3.1 Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo	5
3.3.2 Direktorat za kulturnu baštinu	6
3.3.3 Direktorat za razvoj kreativnih industrija	10
3.3.4 Direktorat za medije	11
3.3.5 Kabinet ministarke	14
3.3.6 Međunarodna saradnja i evropske integracije	14
3.3.7 Saradnja s UNESCO	16
4. PLAN INTEGRITETA, KADROVSKI POSLOVI, JAVNE NABAVKE I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA	17
4.1 Plan integriteta, kadrovski poslovi	17
4.2 Javne nabavke i državna pomoć	17
4.3 Slobodan pristup informacijama	18
5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE	18
6. PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA PO OBLASTIMA ZA KOJU JE MINISTARSTVO OSNOVANO	18
6.1 Kulturno-umjetničko stvaralaštvo	18
6.2 Kulturna baština	19
6.3 Međunarodna saradnja i evropske integracije	20
6.4 Kreativne industrije	20
6.5 Finansijsko poslovanje	20
6.6 Kadrovski kapaciteti	21
6.7 Javne nabavke	21
6.8 Kapitalni projekti u oblasti culture	21
6.9 Saradnja sa NVO	21
7. PODACI IZ FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA MINISTARSTVA	21
8. PREGLED AKTIVNOSTI ZA ORGANE UPRAVE NAD KOJIMA MINISTARSTVO VRŠI NADZOR	21
8.1 Uprava za zaštitu kulturnih dobara	21
8.2 Državni arhiv Crne Gore	22

1. UVOD

Ministarstvo kulture i medija (u daljem tekstu: Ministarstvo), u skladu sa članom 65 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", br. 78/18, 70/21 i 52/2022), izradilo je Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva za 2024. godinu. Izvještaj se sastoji od osam tačaka, i to: uvoda, realizacije ciljeva i aktivnosti iz programa rada Vlade, izvršavanje zakona i drugih propisa (rješavanje u prvostepenom upravnom postupku i rješavanje u drugostepenom upravnom postupku), programskih aktivnosti Ministarstva (pregled po organizacionim jednicama), plana integriteta, kadrovskih poslova i javnih nabavki, slobodnog pristupa informacijama, realizacije budžeta, međunarodne saradnje i evropskih integracija (saradnja s UNESCO, učešće u IPA programima prekogranične saradnje, učešće u programima Evropske unije, učešće u programima Savjeta Evrope i ostali međunarodni programi i manifestacije), pregled aktivnosti organa državne uprave iz oblasti kulture (Uprava za zaštitu kulturnih dobara i Državni arhiv) kao i prijedlog mjera za unapređenje stanja.

2. REALIZACIJA CILJEVA I AKTIVNOSTI IZ PROGRAMA RADA VLADE

Srednjoročni program rada Vlade Crne Gore 2024–2027. sadrži dva cilja u nadležnosti Ministarstva, jedan koji se odnosi na oblast kulture – ***cilj 16: Kultura kao način života***, i drugi koji je definisan za oblast medija – ***cilj 4: Slobodni mediji – objektivno informisano društvo***.

Imajući u vidu da navedenim programom nijesu projektovane ciljne vrijednosti indikatora učinka za 2024. godinu, ne može se govoriti o stepenu ostvarenosti određenih vrijednosti indikatora, ali se može konstatovati generalno pozitivan trend. Naime, kod indikatora u oblasti kulture, vrijednosti koje su ostvarene na kraju 2024. pokazuju da je u ovom izvještajnom periodu postignut značajan napredak, budući da su već dostignute vrijednosti koje su inicijalno bile planirane za 2025, a kod indikatora: Broj posjetilaca nacionalnih ustanova kulture, premašena je i ciljna vrijednost za 2027. godinu. Kad je u pitanju oblast medija, za indikator učinka: Indeks slobode medija, u zavisnosti od izvora indikatora (Reporteri bez granica i Freedom House), zbog razlike metodoloških kriterijuma koje navedeni izvori koriste, ostvaren je blagi pad, odnosno blagi napredak Crne Gore u poređenju s polaznom vrijednošću indikatora iz 2023. godine.

Program rada Vlade Crne Gore za 2024. godinu obuhvatao je 13 aktivnosti iz nadležnosti Ministarstva, i to: iz oblasti medija tri u normativnom dijelu, a iz oblasti kulture tri u tematskom i sedam u normativnom dijelu. Od ukupnog broja, tokom 2024. realizovano je pet aktivnosti, što znači da je stepen realizacije 38,5%.

Sve tri planirane obaveze iz resora medija su realizovane, odnosno utvrđena su tri predloga zakona iz oblasti medija. Sljedstveno tome, Skupština Crne Gore, 7. juna 2024, donijela je set medijskih zakona – Zakon o medijima („Službeni list CG“, broj 54/24), Zakon o audiovizuelnim medijskim uslugama („Službeni list CG“, broj 54/24) i Zakon o nacionalnom javnom emiteru – Javnom medijskom servisu Crne Gore („Službeni list CG“, broj 60/24). Time se Crna Gora uskladila s najnovijim evropskim i međunarodnim standardima u oblasti slobode izražavanja.

S druge strane, u oblasti kulture, realizovane su dvije od deset obaveza, obje iz tematskog dijela – Izvještaj o realizaciji Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2023. godinu i Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu, i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Nacionalnog programa razvoja kulture 2023–2027. za 2023. godinu. Predmetnim izvještajima prikazan je stepen realizacije aktivnosti definisanih Programom i Akcionim planom. Donošenjem Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. obezbjeđuje se sveobuhvatan i ravnomjeran tretman kulturne baštine Crne Gore, kroz tri operativna cilja, i to: arheološka i konzervatorska istraživanja; izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera i prezentacija i popularizacija kulturne baštine.

Treća aktivnost iz tematskog dijela bila je Analiza primjene i potrebe inoviranja Zakona o kulturi. S obzirom na to da Analiza treba da da preporuke za regulativna i implementacijska poboljšanja u oblasti kulture, ocijenjeno je da je neophodan studiozan pristup i participativni proces za koji je potreban duži vremenski period od inicijalno planiranog, kako bi se sagledali praktični problemi u primjeni propisa, uzeli u obzir međunarodni standardi i primjeri dobre prakse, čime će se stvoriti kvalitetan osnov za pripremu novog zakona.

Što se tiče sedam normativnih akata iz sfere kulture, pored Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kulturi, za čiju pripremu je preduslov finalizacija pomenute analize, bilo je planirano utvrđivanje još četiri predloga zakona i donošenje dvije uredbe. Konstatovano je da je broj zakonskih i podzakonskih akata u oblasti kulture čije je inoviranje potrebno prilično velik, pa je i preambiciozno bilo istovremeno planirati krovne zakone, kakvi su Zakon o kulturi i Zakon o zaštiti kulturnih dobara, s nekoliko drugih zakona i uredbi. Ipak, do kraja 2024. došlo je do završne faze u izmjenama i dopunama Zakona o bibliotečkoj djelatnosti, Zakona o muzejskoj djelatnosti i Uredbe o kriterijumima i načinu dodjeljivanja statusa istaknuti kulturni stvaralac, čije formalno usvajanje je prenijeto na I kvartal 2025. godine.

Pored toga, započet je postupak izmjena i dopuna Zakona o zaštiti kulturnih dobara, Zakona o pozorišnoj djelatnosti i Uredbe o kriterijumima za određivanje manifestacija i festivala od posebnog značaja za kulturu Crne Gore, ali navedene aktivnosti nijesu mogle biti realizovane u planiranim rokovima. Naime, Zakon o zaštiti kulturnih dobara predstavlja krovni zakon kojim se uređuje oblast zaštite kulturnih dobara, pa je ocijenjeno da je potreban širi konsultativni proces koji će uključivati više zainteresovanih strana, kao i duži rad na inoviranju zakonskog teksta, kako bi se kroz normativni okvir poboljšali uslovi za unapređenje stanja u oblasti zaštite i očuvanja kulturnih dobara. Takođe, u pogledu izmjena i dopuna Zakona o pozorišnoj djelatnosti, konstatovano je da je potreban duži vremenski period, kako bi se definisala adekvatna zakonska rješenja kojima će se na najbolji način odgovoriti potrebama savremene pozorišne produkcije. Konačno, prilikom revidiranja Uredbe o kriterijumima za određivanje manifestacija i festivala od posebnog značaja za kulturu Crne Gore, bilo je neophodno sagledati uporedna iskustava i dobre prakse zemalja u regionu u ovoj oblasti, nakon čega će se stvoriti uslovi za finalizaciju ovog procesa u 2025. godini.

3. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA

3.1. Rješavanje u prvostepenom upravnom postupku

Direktoratu za kulturnu baštinu dostavljen je 137 zahtjev za odobravanje polaganja stručnog ispita radi sticanje stručnih zvanja iz konzervatorske, muzejske, arhivske i bibliotečke djelatnosti. Na osnovu istih je donijeto 120 rješenja o odobravanju polaganja stručnog ispita za odgovarajuća stručna zvanja iz navedenih djelatnosti. U izvještajnom periodu Ministarstvo je organizovalo dva ispitna roka (april i oktobar), nakon čega je po završetku istih izdalo 82 uvjerenja o stečenom stručnom zvanju, 18 kandidata je upućeno za popravni ispit u narednom ispitnom roku, dok 20 kandidata nije pristupilo polaganju u datim rokovima.

Direktoratu je podnijeto 16 zahtjeva o dodjeljivanju/priznavanju stručnih zvanja iz konzervatorske, muzejske, arhivske i bibliotečke djelatnosti na osnovu kojih je izdato devet uvjerenja o dodjeljivanju stručnih zvanja u oblasti zaštite kulturne baštine, četiri dopune zbog nepotpunih zahtjeva i tri predloga Komisije o dodjeljivanju stručnih zvanja u oblasti zaštite kulturne baštine, nakon čega će uslijediti izdavanje uvjerenja za tražena zvanja.

U izvještajnom periodu dostavljena su 14 zahtjeva za izdavanje konzervatorske licence, od čega je za fizička lica bilo 13 zahtjeva, a za pravna lica jedan zahtjev. Komisija za izdavanje i oduzimanje konzervatorske licence razmatrala je dostavljene zahtjeve i konstatovala da je za sve potrebna dopuna ili dostavljanje informacija od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara

po službenoj dužnosti koje podnosi Komisija. Za sve navedene zahtjeve donijeta su rješenja i to 13 rješenja o odbijanju zbog neispunjavanja uslova za izdavanje licence i jedno rješenje o izdavanju konzervatorske licence. Postupak relicenciranja propisan je Zakonom o zaštiti kulturnih dobara ("Službeni list CG", br. 49/10, 40/11, 44/17 i 18/19), kojim je definisano da su pravna i fizička lica koja na dan stupanja na snagu ovog zakona imaju istraživačku i/ili konzervatorsku licencu, dužna da Ministarstvu dostave zahtjev za relicenciranje u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. S tim u vezi, Ministarstvu je u 2018. godini pristiglo 99 zahtjev za relicenciranje konzervatorskih licenci, od čega su 79 zahtjeva za fizička lica i 20 zahtjeva za pravna lica, koji nijesu riješeni. Prednje navedeno proizilazi zbog činjenice da će predmet izmjena i dopuna Zakona o zaštiti kulturnih dobara biti i postupak relicenciranja, jer su prilikom sprovođenja te odredbe konstatovale određene kontradiktornosti pojedinih članova, zbog čega se nije moglo postupati po predmetnim zahtjevima, te se iste moraju izmijeniti, kako bi se dostavljeni zahtjevi razmatrali po propisanom postupku i uslovima.

Direktoratu je dostavljen jedan zahtjev za izdavanje istraživačke licence za sprovođenje arheoloških istraživanja od strane pravnog lica. Komisija je razmatrala zahtjev i predložila Ministarstvu izdavanje istraživačke licence. Ministarstvo je donijelo jedno rješenje o izdavanju istraživačka licenca za vršenje arheoloških istraživanja pravnom licu, na period od pet godina, počev od dana donošenja ovog rješenja.

Direktoratu je pristiglo 19 zahtjeva za davanje saglasnosti na predloge programa podizanja/odluke podizanja od strane lokalnih samouprava, od čega je donijeto četiri rješenja o davanju saglasnosti na predloge programa podizanja spomen-obilježja, devet rješenja o davanju saglasnosti na predloge odluke za podizanje spomen-obilježja, dva rješenja o prekidu postupka za davanje saglasnosti na predlog odluke o podizanju spomen-obilježja, jedno djelimično rješenje o davanju saglasnosti na predlog odluke o podizanju spomen-obilježja, dok za tri predloga programa podizanja spomen-obilježja nije donijeto rješenje.

Direktoratu su dostavljena 12 zahtjeva za izdavanje odobrenja za privremeno iznošenje kulturnih dobara od strane nacionalnih ustanova kulture, na osnovu kojih je donijeto 12 rješenja kojim se odobrava privremeno iznošenje kulturnih dobara.

Direktoratu je dostavljeno 20 zahtjeva javnih ustanova za oslobađanje od plaćanja carina i PDV-a, na osnovu kojih je izdato 20 mišljenja za oslobađanje carina i PDV-a na robu koja je predmet uvoza, a koja služi za obavljanje njihove matične djelatnosti i ista nema komercijalni karakter.

U izvještajnom periodu izdato je jedno odobrenje za upotrebu državnog simbola – grba, po zahtjevu pravnog lica.

U Direktoratu za kulturno-umjetničko stvaralaštvo dostavljeno je 133 zahtjeva za iznošenje umjetnina, po kojima je Direktorat postupio u roku i donijeto je 133 rješenja o iznošenju umjetnina, od čega su 44 rješenja o privremenom, a 89 rješenja o trajnom iznošenju umjetnina, dok su 12 rješenja o iznošenju kulturnih dobara. Podnijeto je osam zahtjeva za oslobađanje od plaćanja carine i PDV-a od strane nacionalnih ustanova kulture, na osnovu kojih je izdato sedam mišljenja o oslobađanju od plaćanja carine i PDV-a na robu koja je predmet uvoza, a koja služi za obavljanje njihove matične djelatnosti i ista nema komercijalni karakter. Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo je po službenoj dužnosti donio 36 rješenja o usklađivanju visine naknade istaknutom kulturnom stvaraocu. Direktoratu je pristiglo i tri zahtjeva za izdavanje uvjerenja o statusu umjetnik/stručnjak u kulturi, na osnovu kojih je izdato tri uvjerenja o statusu samostalni umjetnik/stručnjak u kulturi (uvjerenja o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija). Za izvještajni period podnijeto je 13 zahtjeva za dodjelu statusa istaknuti kulturni stvaralac koji su u proceduri.

Donijeto je i 64 rješenja za status samostalni umjetnik/stručnjak u kulturi od čega su 34 za sticanje, 27 za produženje, dok su tri zahtjeva odbijena.

U period izvještavanja, na adresu Ministarstva, pristigla su četiri zahtjeva za dodjelu dramskih zvanja, koja su okončana po zakonskoj proceduri i riješena u roku.

Izdato je osam rješenja/odobrenja za snimanje inostranog producenta na teritoriji Crne Gore, shodno Zakonu o kinematografiji ("Službeni list Crne Gore", br.42/15 i 84/18).

Takođe, dostavljeno je 76 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, na osnovu kojih je donijeto 73 rješenja, od kojih je 37 rješenja kojim se usvaja zahtjev, 8 rješenja je djelimično jer se pristup dijelu informacije usvaja, a dio se odbija, a 21 rješenje je o odbijanju zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Od 76 pristiglih zahtjeva, 3 zahtjeva su prosljeđena nadležnom državnom organu i opštinskoj javnoj ustanovi, od jednog zahtjeva je stranka odustala, a na tri je odgovoreno obavještenjem koje sadrži link sa traženim informacijama. Svi zahtjevi riješeni su u zakonskom roku. Po službenoj dužnosti donijeto je 48 rješenja, a po zahtjevu zaposlenih (stranke) 28 rješenja/uvjerenja.

3.2. Rješavanje u drugostepenom upravnom postupku

Direktorat za kulturnu baštinu, rješavajući predmete u drugostepenom upravnom postupku, a u cilju donošenja zakonitih odluka, poštovao je odredbe Zakona o upravnom postupku i Zakona o upravnom sporu, kao i druge propise iz svoje nadležnosti, posebno kada je u pitanju zakonitost, ekonomičnost i efikasnost i to: Zakon o zaštiti kulturnih dobara, Zakon o inspekcijском nadzoru ("Sl. list RCG", broj 39/03 i "Sl. list CG", br. 76/09, 57/11, 18/14, 11/15 i 52/16), Zakon o zaštiti prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora ("Službeni list CG", br. 56/13, 13/18 i 67/19), Zakon o bibliotečkoj djelatnosti ("Službeni list CG", broj 49/10), Zakon o arhivskoj djelatnosti ("Službeni list CG", broj 49/10), Zakon o muzejskoj djelatnosti ("Službeni list CG", broj 49/10).

U izvještajnom periodu, ovom Ministarstvu podnijeto je 10 žalbi, na rješenja Uprave za zaštitu kulturnih dobara. U odnosu na dostavljene žalbe, Direktorat je razmotrio iste, kao i spise predmeta i sačinio 10 drugostepenih rješenja, od kojih su devet donijeta u zakonskom roku u skladu sa ZUP-om, dok je jedno drugostepeno rješenje donijeto po isteku roka, zbog složenosti samog postupka. Žalbeni postupci odnose se na uspostavljanje prethodne zaštite ili izdavanje konzervatorskih uslova za izradu konzervatorskog projekta i za sprovođenje konzervatorskih mjera.

S tim u vezi, donijeto je šest rješenja o poništavanju prvostepenih rješenja (procesni razlozi) i postupci su se vratili na ponovno odlučivanje prvostepenim organima, dok je četiri rješenja donijeto o odbijanju žalbi, od čega je dvije neosnovane, a jedna jer je izjavljena od strane neovlašćenog lica. Po žalbi zbog ćutanja uprave donijeto jedno rješenje kojim se nalaže prvostepenom organu (Upravi za zaštitu kulturnih dobara) da donese rješenje u predviđenom roku. U 2024. godini pokrenuto je šest upravnih sporova i pripremljeno je i dostavljeno šest odgovora na tužbu za Upravni sud Crne Gore.

3.3. Programske aktivnosti Ministarstva kulture i medija sa osvrtom na realizaciju u vršenju upravnog nadzora

3.3.1 Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo

Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo, tokom 2024.godine realizovao je aktivnosti koje proizilaze iz utvrđenih prioriteta razvoja kulture, normativnih i programskih obaveza, intersektorske saradnje i druge aktivnosti kojima se afirmiše kultura. Pored kontinuiranih aktivnosti koje se odnose na podršku i podsticaj razvoja kulture putem redovnih godišnjih javnih konkursa, nastavljena je dobra praksa u oblasti međunarodne saradnje kroz promociju i prezentaciju programa EU.

Pregled aktivnosti realizovanih tokom 2024. godine

Prema članu 77 Zakona o kulturi („Sl. list CG“, br.49/08 i 38/12) u 2024. godini, realizovan je Javni konkurs o sufinansiranju programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva, podržano je ukupno 295 programa/projekata u ukupnom iznosu od 1.203.403 €. Shodno pojedinačnim Odlukama sa sljedećim iznosima za pojedinačne oblasti: Odluka broj 13-082/24-1954/2 od 28.6.2025.godine Muzička i muzičko-scenska djelatnost - 13 projekata u vrijednosti od 43.670 €; Odluka broj 13-082/24-1954/1 od 28.6.2025.godine, Pozorišna djelatnost -12 projekata u vrijednosti 110.353 €; Odluka broj 13-082/24-1954/5 od 28.6.2025.godine; Odluka broj 13-082/24-1954/5 od 28.6.2025.godine Kulturno -umjetničke manifestacije i festivali i projekti/programi koji se odnose na učešće na referentnim međunarodnim kulturno-umjetničkim manifestacijama i festivalima: 87 projekata u vrijednosti 555.815€, i to: 74 projekta i programa koji se odnose na organizaciju kulturno-umjetničkih manifestacija i festivala iz svih oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva i 13 projekata koji se odnose na učešće na referentnim međunarodnim kulturno-umjetničkim manifestacijama i festivalima u ukupnoj vrijednosti od 22.800€; Odluka broj 13-082/24-1954/3 od 28.6.2025.godine Likovna umjetnost-23 projekta u vrijednosti 73.116€; Odluka broj 13-082/24-1954/4 od 28.6.2025.godine Književnost, književno prevođenje i časopisi za kulturu i umjetnost – 69 projekata ukupne vrijednosti 119.755 € i to u oblasti prevođenja i časopisa 13 projekata, ukupne vrijednosti 39.995 € i to za institucije 12 odobrenih prijava ukupne vrijednosti 37.145 €, za pojedince jedna odobrena prijava ukupne vrijednosti 2.850€, književnost-56 projekata, ukupne vrijednosti 79.760 €, za institucije 31 odobrena prijava, ukupne vrijednosti 51.600€, za pojedince 25 odobrenih prijava, ukupne vrijednosti 28.160€; Odluka broj 13-082/24-1954/6 od 28.6.2025.godine „Razvoj kulture na sjeveru“- 65 projekata u vrijednosti od 237.899€.

U vezi sa podrškom po Javnom konkursu „Rastimo uz kulturu“, objavljenom 19.9.2025.godine, sufinansirana su 32 projekata/programa u ukupnom iznosu od 150.000€.

Manifestacije i festivali od posebnog značaja za kulturu - Ministarstvo je nastavilo sa kontinuiranom podrškom manifestacijama i festivalima sa statusom od posebnog značaja za kulturu: Kotor Art, Ratkovićeve večeri poezije, Filmski festival Herceg Novi – Montenegro film festival, Internacionalni simpozijum skulpture, Danilovgrad i New York Jazz Fest, Rabbit Records.

U skladu s planiranom dinamikom obezbijeđeno je regulisanje i ostvarivanje prava po osnovu statusa „istaknuti kulturni stvaralac“. Na kraju 2024. godine uplaćene su naknade za 36 umjetnika s ovim statusom.

Takođe, planiranom dinamikom su realizovana i pitanja koja se odnose na ostvarivanje prava i obaveza samostalnih umjetnika. Pravo po ovom osnovu (na plaćanje doprinosa za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu i uplatu obaveznih socijalnih doprinosa), na kraju 2024. godine imao je samostalni umjetnik.

3.3.2 Direktorat za kulturnu baštinu

Direktorat za kulturnu baštinu je, tokom 2024. godine, obavljao poslove koji se odnose na: zaštitu i očuvanje kulturne baštine; unapređenje konzervatorske, muzejske, arhivske, kinotečke i bibliotečke djelatnosti; učešće u izradi i realizaciji međunarodnih programa i aktivnosti; praćenje propisa i procjenu njihovog uticaja na kulturnu baštinu; unapređenje zakonske regulative iz oblasti kulturne baštine, kroz rad na izmjenama i dopunama dva zakona i dva pravilnika iz oblasti kulturne baštine; edukaciju i doedukaciju, kroz organizovanje polaganja stručnih ispita iz oblasti konzervatorske, muzejske, bibliotečke i arhivske djelatnosti, kroz dodjeljivanje stručnih zvanja iz četiri djelatnosti, kroz izdavanje konzervatorskih i istraživačkih licenci; ostvarivanje saradnje sa NVO koje se bave zaštitom kulturne baštine; praćenje rada Državnog arhiva, Uprave za zaštitu kulturnih dobara i javnih ustanova iz oblasti kulturne baštine čiji je osnivač država; utvrđivanje ispunjenosti uslova za osnivanje i rad javnih ustanova kulture iz oblasti kulturne baštine i realizaciju aktivnosti predviđenih Nacionalnim programom razvoja kulture 2023–2027. Saradnja sa UNESCO-m, i ispunjavanje obaveza prema kada su u pitanju projekti iz oblasti zaštite i prezentacije kulturne baštine; pripremi redovnih godišnjih izvještaja za kulturna dobra upisana na UNESCO Listi; izradu nominacionih dosijea; inteziviranje aktivnosti na izradi/reviziji planova upravljanja za kulturna dobra na UNESCO listi; obilježavanje međunarodnih jubileja koji su tematski vezani za kulturnu baštinu i njenu promociju.

Pregled aktivnosti realizovanih tokom 2024. godine

Izveštaj o realizaciji Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu – Direktorat za kulturnu baštinu pripremio je izvještaj o realizaciji projekata i programa Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2023. godinu. Izvještaj je usvojila Vlada na sjednici održanoj 11. aprila 2024. godine. Programom je obuhvaćena realizacija 45 programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne a odnose se na konzervatorska i arheološka istraživanja, izradu konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnim dobrima, kao i na edukaciju i doedukaciju, prezentaciju i popularizaciju kulturne baštine. baštine Crne Gore, i opredijeljen iznos od 704.400,00 €.

Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu

U susret raspisivanju Javnog konkursa sa sufinansiranje projekata i programa kroz Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. Direktorat za kulturnu baštinu održalo tri info dana za južnu, srednju i sjevernu regiju, 25, 26, i 29. januara 2024. godine u Ministarstvu na Cetinju. Cilj je bio upoznavanje šire javnosti, vlasnika i držalaca kulturnih dobara sa procedurama prijavljivanja i uslovima neophodnim za prijavu.

Direktorat za kulturnu baštinu pripremio Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. U skladu sa članom 128 Zakona o zaštiti kulturnih dobara na predlog ovog Ministarstva Vlada Crne Gore je na sjednici od 19.09.2024. godine donijela Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024.godinu (Zaključci broj 10-082/24-5070/2 od 19.09.2024. godine).

Programom je obuhvaćeno 57 projekata, i to za sljedeće oblasti: arheološka i konzervatorska istraživanja: 16 projekata; izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera: 31 projekat; popularizacija i prezentacija kulturne baštine: 10 projekata, za čije sufinansiranje su obezbijedena sredstva iz namjenskih, odnosno opštih prihoda budžeta Ministarstva za 2024. godinu, u ukupno iznosu od 878.000,00 €. Shodno odredbama Zakona o zaštiti kulturnih dobara Ministarstvo je dana 03.10.2024. godine objavilo Konkurs za dodjelu sredstava za projekte iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara Crne Gore u 2024. godini.

Nakon što je završen rok za dostavljanje prijava na Konkursu, obrazovana je Komisija za raspodjelu sredstava za projekte Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godine.

Tokom analize dostavljenih projekata Komisija se rukovala kriterijumima koji su propisani Konkursom. U konačnom, na predlog Komisije Ministarstvo je donijelo Odluku broj 13-082/24-2259/8 od 13.12.2024. godine, o raspodjeli sredstava za projekte iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu, kojom se izvršila raspodjela sredstava u iznosu 798.000,00 € za realizaciju 52 projekata iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu, kako slijedi: Arheološka i konzervatorska istraživanja - 14 projekata u ukupnom iznosu od 192.000,00 €; Izrada konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera - 29 projekata u u ukupnom iznosu 516.000,00€ i Prezentacija i popularizacija kulturne baštine - 9 projekata u ukupnom iznosu od 90.000,00€. Ministarstvo je nakon donošenja ove odluke zaključilo ugovore sa dobitnicima sredstava, za 52 projekta iz Programa zaštite, o sufinansiranju, načinu korišćenja sredstava, rokovima realizacije, izvještavanju i monitoringu nad realizacijom projekata.

- **Pripremljen godišnji izvještaj o stanju konzervacije za dobro upisano na UNESCO listu- Venecijanska utvrđenja od XVI do XVII vijeka (zajednički upis Crne Gore, Hrvatske i Italije) od 2017. godine.** Direktor za kulturnu baštinu u saradnji sa Službom za saradnju sa UNESCO-m i ključnim subjektima u sistemu pribavio informacije i sačinio izvještaj koji je preko MVP upućen Centru za svjetsku baštinu.

- **Ekstenzije nominacije Forte Mare u okviru Venecijanskih utvrđenja od XVI do XVII vijeka** - Intezivirane su aktivnosti na pripremi nominacionog dosije za tvrđavu Forte Mare, kako bi ista stekla uslov za upis na UNESCO Listu svjetske baštine. Formirana radna grupa koja je pripremila Nacrt dokumenta. Direktor za kulturnu baštinu u saradnji sa komisijom koju je obrazovalo MKM, a koju čine relevantni experti iz oblasti kulturne baštine pripremio Nacrt nominacionog dosijea za extenziju Tvrđave Forte mare za upis na UNESCO listi u okviru već upisanog dobra Venecijanska utvrđenja od XVI do XVII vijeka (zajednički upis Crne Gore, Hrvatske i Italije) od 2017. godine. Isti će biti pripremljen i predat Komitetu za svjetsku baštinu do kraja IV kvartala 2025.

- **Potpisan Sporazum o finansiranju ponovnog uspostavljanja zajedničke stalne postavke u Bloku 17 Državnog muzeja Aušvic - Birkenau** - strane predstavnika svih bivših republika SFRJ je potpisan u Parizu 25. januara 2024. godine. Nakon dugogodišnjeg rada nacionalnih koordinatora i stručnjaka iz oblasti kulturne baštine, 2023. godine, utvrđen je i usaglašen tekst sporazuma.

- **Direktorat za kulturnu baštinu pripremio Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o finansiranju ponovnog uspostavljanja zajedničke stalne postavke u Bloku 17 Državnog muzeja Aušvic – Birkenau**, koji je na predlog MKM usvojila Vlada. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 17.10.2024. godine, utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Sporazuma o finansiranju ponovnog uspostavljanja zajedničke stalne postavke u Bloku 17 Državnog muzeja Aušvic – Birkenau. Prije slanja materijala Skupštini na razmatranje, dana 11.12.2024. godine, dobijeno je i pozitivno mišljenje Ministarstva evropskih poslova sa aspekta usklađenosti Predloga zakona sa pravnom tekovinom EU, nakon čega je ovo ministarstvo, dana 19.12.2024. godine, dostavilo materijal Skupštini na razmatranje.

- **Donešen novi Pravilnik o bližim uslovima i načinu izdavanja odobrenja za privremeno iznošenje kulturnih dobara, antikviteta i umjetnina u inostranstvo.**

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 26/2024 od 25.3.2024. godine, a stupio je na snagu 2.4.2024. U cilju usklađivanja sa EU standardima. Direktor za kulturnu baštinu

pripremio tekst izmjena i dopuna ovog pravilnika, kojim su unaprijeđen zakonodavni okvir za iznošenje kulturnih dobara, antikviteta i umjetnina u inostranstvo.

- **Donešen novi Pravilnik o zaštiti muzejskog materijala i muzejske dokumentacije**

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 53/2011 i 22/2024. Direktor za kulturnu baštinu pripremio text izmjena i dopuna ovog pravilnika, kojim su usaglašen zakonodavni okvir kada je u pitanju zaštita muzejskog materijala u objektima koji imaju status kulturnog dobra.

- **Konstituisan Savjet za upravljanje Područjem Kotora –**

Shodno čl. 8 i 9 Zakona o zaštiti prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora, Vlada Crne Gore obrazuje Savjet za upravljanje Područjem Kotora, radi koordinacije vršenja poslova zaštite, očuvanja i upravljanja, kao i da ima predsjednika i deset članova. Savjet imenuje i razrješava Vlada na prijedlog organa državne uprave nadležnog za poslove kulture. Na predlog MKM Vlada Crne Gore je Rješenjem br. 08-100/24-3308/3 od 20. juna 2024. godine imenovala Savjet za upravljanje Područjem Kotora, u sastavu: Vladimir Jokić, predsjednik Opštine Kotor; Dobrila Vlahović, predstavica Ministarstva kulture i medija; Aleksandra Džaković, predstavica Uprave za zaštitu kulturnih dobara; Ana Jovetić, predstavica Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine; Ilija Lalošević, predstavnik Skupštine Opštine Kotor; Marija Novaković, predstavica Skupštine Opštine Kotor; Miloš Petričević, predstavnik Skupštine Opštine Kotor; Mladen Krekić, predstavnik Skupštine Opštine Kotor; Stevan Kordić - predstavnik Skupštine Opštine Kotor; Srđan Marlović, predstavnik Crnogorske nacionalne komisije za UNESCO; Biljana Gligorić, predstavica nevladinih organizacija koje se bave zaštitom i očuvanjem Kotora.

- **Kreirana Lista prioriteta nepokretnih kulturnih dobara koja zahtijevaju hitnu sanaciju (arheološki lokaliteti, fortifikacioni objekti, sakralni, memorijalni, infrastrukturni i drugi objekti...).** Direktor za kulturnu baštinu u saradnji sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara, JU Centar za konzervaciju i arheologiju sprovodio aktivnosti i sa Liste uvršteni su i sufinansirani brojni kroz Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu koji je donijela Vlada na sjednici od 19.09.2024. godine.

Saradnja s nevladinim sektorom

U skladu sa članom 32a stav 1 Zakona o nevladinim organizacijama ("Službeni list CG", br. 39/11 i 37/17) Ministarstvo je sektorskom analizom za utvrđivanje predloga prioriteta oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz Budžeta Crne Gore u 2025. godini predložilo nadležnom Ministarstvu finansiranje PROGRAMA NEVLADINIH ORGANIZACIJA - JAČANJE STRUKOVNIH UDRUŽENJA U KULTURI, čiji je cilj jačanje kapaciteta strukovnih organizacija u kulturi.

Za potrebe unapređenja Zakona o kulturi, Ministarstvo kulture i medija je u saradnji sa Institutom za razvoj i međunarodne odnose – IRMO iz Zagreba, pripremio Analizu okvira kulturne politike Crne Gore s fokusom na Zakon o kulturi i Kvalitativno istraživanje o primjeni Zakona o kulturi.

U toku je i realizacija treće posljednje faze-Smjernica za inoviranje Zakona o kulturi, na temelju kojeg će se pripremati inovirani tekst Zakona o kulturi.

Shodno objedinjenim predlozima prioriteta oblasti, Vlada Crne Gore je donijela Odluku o utvrđivanju prioriteta oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2025. godini ("Službenom listu CG", br. 127/2024) je za potrebe finansiranja navedenog programa opredijeljena sredstva u procentu 9,07%.

Na temelju navedene Odluke i Zakona o nevladinim organizacijama Ministarstvo će u 2025. godini raspisati JAVNI KONKURS ZA RASPODJELU SREDSTAVA ZA FINANSIRANJE PROGRAMA NEVLADINIH ORGANIZACIJA - JAČANJE STRUKOVNIH UDRUŽENJA U KULTURI.

Prezentacija kulturne baštine

Obilježan dan ICOMOS-a, 18. april - Direktorat za kulturnu baštinu organizovao obilježavanje ovog međunarodnog dana, posvećenog očuvanju spomenika i spomeničkih lokaliteta. Tema obilježavanja dana ICOMOS-a u 2024. godine bila je Otpornost kulturnog naslijeđa na katastrofe i konflikte – priprema, reagovanje i obnova. Na ovu temu, organizovan je podcast u kojem su uzeli učešća, predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova - Direktorata za zaštitu i spašavanje i Uprave za zaštitu kulturnih dobara. Ovo savjetodavno tijelo UNESCO-a, aktivno doprinosi radu Komiteta za Svjetsku baštinu i učestvuje u implementaciji Konvencije o zaštiti Svjetske i kulturne baštine iz 1972. godine.

3.3.3 Direktorat za razvoj kreativnih industrija

Direktorat je novim kadrom nastavio u osnaživanju svojih potencijala i radom na strategiji, izradi direktorijuma potencijalnih korisnika finansijskih sredstava na konkursu za sufinansiranje u oblasti kreativnih industrija. Nastaviće da slijedi preporuke iz Nacionalnog programa razvoja kulture 2023-2027, kao i one iz Nacionalnog program razvoja kulture Crne Gore za period od 2023. do 2027. godine koji je osnovni strateški dokument kulturne politike, kojim se sistemski utvrđuju pravci djelovanja i načini sprovođenja kulturne politike, ali i kulturne politike sektora kreativnih industrija.

Podrškom projektima iz oblasti kreativnih industrija, pruža se podrška kreativnim preduzetnicima i firmama, da svoj kreativni i preduzetnički potencijal usmjere na održiv način i ekonomski valorizuju svoj rad u različitim oblastima. Osnaživanje ekonomske uloge kulturne baštine kroz savremenu prezentaciju neophodno je za ostvarivanje proaktivne uloge nepokretne i pokretne kulturne baštine i eksponiranje njenog značaja u skladu s njenim savremenim tumačenjem. Upotrebom savremenih digitalnih alata potrebno je obezbijediti kvalitetniji uvid i generisati uzbudljivo iskustvo, kada je u pitanju kulturno naslijeđe koje Crna Gora ima, i time obezbijediti njegovu značajniju identitetsku i ekonomsku dimenziju. Takođe, kreativne industrije su moćan alat kada su u pitanju savremene edukativne prakse usmjerene ka djeci i mladima. Sve prisutnija digitalna transformacija edukativnog procesa, nažalost, skopčana s padom opšteg obrazovanja, zahtijeva novi pristup u promovisanju kulture, razvoju publike i opšteg znanja.

Sektor kreativnih industrija je pozvan da svojim interaktivnim produkcijskim odgovorima, prvenstveno iz oblasti gejminga, 3D mapinga i VR praksi, aktivno učestvuje u podizanju kvaliteta obrazovanja i informisanosti mladih.

Takođe treba osnažiti vaninstitucionalni sektor kulture, međusektorsku, međuresornu i međunarodnu saradnju i razvoj publiku. Drugi strateški cilj, kroz četiri operativna cilja, obuhvata mjere i aktivnosti širenja kulturnog djelovanja van institucionalnog okvira ka drugim javnostima i poljima saradnju. Vrijedi poboljšati saradnju i ambijent rada vaninstitucionalnih aktera u kulturi, sektorskom analizom obuhvatiti promišljanje na temu učesvovanja odnosno podrške NVO sektoru, umjetnicima i stručnjacima u kulturi.

Misija i vizija ovog direktorata je da unaprijedi odnosno da jasno definiše sektore koji pripadaju kulturnim i kreativnim industrijama u Crnoj Gori. U izradi je plan i program aktivnosti vezanih za korišćenje Hub-a u Kotoru, u saradnji sa konsultantima/partnerima iz zemlje i regiona.

Pregled aktivnosti realizovanih tokom 2024. godine

U 2024. godini je raspisan konkurs za sufinansiranje projekata od značaja za razvoj kreativnih industrija.

Cilj konkursa je bio podrška tržišno orijentisanim, inovativnim projektima i proizvodima kojima se promoviše spoj kreativnosti i preduzetništva, s fokusom na multisektorski pristup i pozitivan uticaj na razvoj sektora kreativnih industrija i regionalnih klastera. Poseban dio konkursa je podrška za razvoja ženskog preduzetništva u cilju podsticanja učešća žena u oblasti kreativnih industrija.

Budžet konkursa iznosio je 300.000,00 eura, od čega je 150.000,00 eura bilo opredijeljeno za podršku razvoju ženskog preduzetništva u oblasti kreativnih industrija.

Konkursom je podržano 29 projekata u pet kategorija: uspostavljanje ICT proizvoda; digitalne umjetnosti; dizajn (industrijski, modni i grafički); arhitektura; kreativno zanatstvo, podsticaj, očuvanje i razvoj tradicionalnih vještina i zanata u ukupnom iznosu od 299.500,00 eura.

Od ukupno 29 podržanih projekata ovim konkursom, podržano je 18 projekat žena preduzetnica, a iznos opredijeljene podrške iznosio je 168.600,00 eura.

3.3.4 Direktorat za medije

Crnogorski parlament je usvojio set novih zakona iz oblasti medija s ciljem unapređenja medijskog zakonodavstva, jačanja pluralizma, zaštite slobode izražavanja i usklađivanja sa evropskim normama. Ove promjene obuhvataju **Zakon o medijima, Zakon o nacionalnom javnom emiteru – Javnom medijskom servisu Crne Gore, te Zakon o audiovizuelnim medijskim uslugama.**

Jedna od ključnih reformi u **Zakonu o medijima** odnosi se na obaveznu upisa u Evidenciju medija, čime se osigurava veća transparentnost i odgovornost u medijskom sektoru. Takođe, povećana su sredstva Fonda za medijski pluralizam, a proširen je i spektar tematskih oblasti koje mogu biti finansirane, uključujući borbu protiv govora mržnje, dezinformacija i online uznemiravanja. Za pristup Fondu sada su propisani strožiji uslovi, uključujući obavezan upis u Evidenciju medija i mehanizam samoregulacije, čime se podstiče profesionalizam i odgovorno novinarstvo.

Reforme donose i jaču zaštitu novinarskih izvora, omogućujući njihovo otkrivanje isključivo na osnovu sudske odluke. Pored toga, hitni sudski postupci za slučajeve širenja mržnje prošireni su na sve zajednice, a ne samo na manjinske narode, dok sada i pojedinci mogu pokrenuti postupak za zaštitu posebnih prava, umjesto da to čini isključivo tužilaštvo.

Zakon o nacionalnom javnom medijskom servisu RTCG donosi značajne promjene u upravljanju RTCG-om, čime se jača njegova nezavisnost. Privatizacija RTCG-a je izričito zabranjena. Nevladine organizacije koje predlažu kandidate za Savjet moraju dokazati finansijsku održivost, čime se sprječava mogućnost manipulacije procesom izbora. Takođe, uvedeni su mehanizmi koji osiguravaju veću otpornost Savjeta RTCG na političke uticaje, dok se rukovodioci mogu razriješiti ako ne realizuju produkcione planove ili ne sprovedu odluke Savjeta.

Zakon o audiovizuelnim medijskim uslugama donosi dodatne mjere zaštite, uključujući pravo na sudsku zaštitu prilikom imenovanja i razrješenja članova Savjeta RTCG i Agencije za audiovizuelnim medijskim uslugama. U cilju podsticanja domaće produkcije, propisani su minimalni procenti sopstvene produkcije za televizijske i radijske programe, čime se smanjuje zavisnost od stranih sadržaja. Pored toga, osigurana je finansijska stabilnost lokalnih javnih emitera, uvodeći minimalne iznose obaveznog finansiranja iz budžeta lokalnih samouprava, što doprinosi smanjenju političkog uticaja na uređivačku politiku.

Novi zakoni su u potpunosti usklađeni sa evropskim direktivama, uključujući Direktivom EU o audiovizuelnim medijskim uslugama i e-commerce Direktivom. Ove reforme predstavljaju značajan iskorak u jačanju medijskih sloboda, transparentnosti i profesionalizma, stvarajući temelje za demokratskije i odgovornije.

Podrška medijskom pluralizmu - U skladu sa Zakonom o medijima i Pravilnikom o raspodjeli sredstava iz podfonda za dnevne, nedjeljne i neprofitne štampane medije i internetske publikacije Ministarstvo kulture i medija Crne Gore sprovelo je Javni konkurs raspodjele sredstava iz Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija. Ovaj konkurs imao je za cilj podsticanje raznovrsnosti medijskog pejzaža kroz finansiranje kvalitetnih medijskih sadržaja u dnevnim, nedjeljnim i periodičnim štampanim medijima, kao i internetskim publikacijama. Pored toga, predviđena su sredstva i za podršku operativnim troškovima samoregulatornih tijela, čime se dodatno osnažuje medijska odgovornost i profesionalizam.

Na osnovu javnog konkursa zaključenog 18. decembra 2024. godine, a u skladu s preporukama Nezavisne komisije koje je formiralo Ministarstvo, sredstva su dodijeljena za ukupno 57 medijskih projekata iz oblasti štampanih i internetskih publikacija, dok su tri zahtjeva za finansiranje samoregulatornih tijela pozitivno ocijenjena. Ukupan budžet dodijeljen kroz ovaj proces iznosi 486.344,06 eura.

Dnevni i nedjeljni štampani mediji su podržani sa ukupnim iznosom od 138.694,04 eura, dok su periodični štampani mediji dobili sredstva u ukupnoj vrijednosti od 59.142,12 eura. Najveći dio finansijske podrške usmjeren je ka internetskim publikacijama, koje su za realizaciju svojih projekata dobile 266.023,58 eura. Takođe, iz Fonda je izdvojeno 23.160,16 eura za operativne troškove samoregulatornih tijela, čime se dodatno jača institucionalni okvir za nadzor nad etičkim i profesionalnim standardima u medijskom sektoru.

Evaluaciju pristiglih prijava vršila je Nezavisna komisija, koja je, rukovodeći se jasno definisanim propisanim Pravilnikom o raspodjeli sredstava iz podfonda za dnevne, nedjeljne i neprofitne štampane medije i internetske publikacije te kriterijumima i metodologijom bodovanja, donijela predlog o raspodjeli sredstava iz podfonda za dnevne, nedjeljne i periodične štampane medije i internetske publikacije i finansiranje operativnih troškova samoregulatornih tijela u 2024. godini. Pri ocjenjivanju projekata uzimani su u obzir kvalitet predloženih sadržaja, njihova usklađenost sa principima medijskog pluralizma, kao i doprinos informisanju javnosti u skladu s profesionalnim i etičkim standardima novinarstva. Iako je pristiglo ukupno 65 prijava, određeni prijedlozi nisu ispunjavali uslove propisane javnim konkursom, što je rezultiralo njihovim odbacivanjem.

Medijska Strategija Crne Gore 2023-2027- Ministarstvo, posvećeno unapređenju medijskog ambijenta, predvodilo je sprovođenje Medijske strategije 2023–2027, sa pratećim Akcionim planom 2023-2024. Ova strategija predstavlja temeljni dokument za razvoj slobodnog, profesionalnog i pluralističkog medijskog prostora. Kroz Akcioni plan za period 2023–2024. definisani su ključni pravci djelovanja, uključujući reformu zakonodavnog okvira, jačanje medijske pismenosti, profesionalizaciju novinarskog kadra i osiguravanje stabilnog finansijskog okruženja za rad medija. Sa ukupnim budžetom od 24.230.000 €, strategija je

postavila ambiciozne ciljeve u funkciji daljeg razvoja demokratskog društva i slobode izražavanja.

Realizacija i metodologija praćenja lako je strategija pripremljena u ranijem periodu, njeno formalno usvajanje u oktobru 2023. godine uslovalo je skraćanje perioda implementacije Akcionog plana sa dvije godine na 14 mjeseci. Ministarstvo sistematski je pratilo realizaciju definisanih aktivnosti, obuhvatajući period od novembra 2023. do decembra 2024. godine. Tokom implementacije postignut je značajan napredak, pri čemu je ostvarena visoka stopa sprovedenih aktivnosti. Od ukupnog broja planiranih mjera, uspješno je realizovano **71,5%**, dok su indikatori uspješnosti pokazali poboljšanje u **64,2%** slučajeva. Medijska pismenost građana unaprijeđena je kroz sveobuhvatne edukativne kampanje, a novinarska profesija dodatno osnažena specijalizovanim programima obuke. Posebna pažnja posvećena je zakonodavnim reformama, koje su rezultirale modernizacijom pravnog okvira u cilju osiguranja slobode izražavanja i nezavisnosti medija. Istovremeno, sprovedene analize i istraživanja o uticaju globalnih medijskih tokova omogućile su bolje razumijevanje izazova i kreiranje održivih rješenja za crnogorsko medijsko tržište.

Uprkos evidentnim uspjesima, implementacija strategije suočila se s određenim izazovima. Kasnije usvajanje dokumenta uticalo je na dinamiku sprovođenja planiranih mjera, zahtijevajući intenzivniji angažman svih relevantnih aktera. Ograničeni finansijski resursi u pojedinim segmentima usporili su realizaciju određenih aktivnosti, dok je potreba za jačom međunarodnom saradnjom otvorila prostor za dodatno usklađivanje s globalnim standardima, naročito u oblasti digitalnih platformi i regulatornih okvira. Ministarstvo je radilo na prevazilaženju ovih izazova kroz aktivno partnerstvo s međunarodnim organizacijama i lokalnim medijskim subjektima. Realizacija Medijske strategije za 2024. godinu potvrdila je značajan doprinos Ministarstva kulture i medija unapređenju medijskog sektora u Crnoj Gori. Postignuti rezultati svjedoče o strateškom pristupu reformama, pri čemu su postavljeni temelji za dugoročnu održivost i jačanje profesionalnih standarda u medijskoj sferi. Nastavak sprovođenja započetih aktivnosti, uz dodatno osnaživanje finansijske i institucionalne podrške, omogućiće dalji napredak u oblasti slobode izražavanja i medijske pismenosti.

Međunarodna saradnja- U oblasti međunarodne saradnje praćene su aktivnosti iz nadležnosti ovog Direktorata, s aspekta Poglavlja 10 – Informaciono društvo i mediji koje je prema izvještaju EK sa ocjene 3 dobila ocjenu 5, te je usvajanjem seta medijskih zakona privremeno zatvoreno.

Pregovaračko poglavlje 23 – Pravosuđe i temeljna prava. U kontekstu navedenog, predstavnici Direktorata za medije imali su kontinuirano učešće u aktivnostima radnih grupa predmetnih pregovaračkog poglavlja, kao i razmatranje i ocjenjivanje celeksa nadležne oblasti.

U saradnji sa Savjetom Evrope, službenici Direktorata imali su priliku da dobiju ekspertsku podršku pri izradi novih medijskih zakona, čime je osigurano usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa EU standardima. Ova podrška je omogućila usvajanje naprednih rješenja koja obezbjeđuju transparentnost medijskog sektora, unapređuju profesionalne standarde i garantuju bolju zaštitu novinarskih prava. Takođe, predstavnici Direktorata aktivno su učestvovali u radu tijela Savjeta Evrope za medije i informaciono društvo (CDMSI). Učešće u ovom tijelu omogućilo je razmjenu najboljih praksi s drugim evropskim državama, kao i doprinos oblikovanju evropskih politika u oblasti medija.

Direktorat je dao značajan doprinos i kampanji Savjeta Evrope "SOJ" (Safety of Journalists), koja se fokusira na unapređenje zaštite i bezbjednosti novinara. Aktivno učešće u ovoj kampanji pomoglo je jačanju svijesti o važnosti slobodnog i sigurnog novinarstva kao temelja

demokratskog društva. Pored toga, službenici Direktorata su bili aktivni učesnici Berlinskog procesa, gdje su u okviru međunarodnih foruma raspravljali o izazovima borbe protiv dezinformacija.

Ove međunarodne aktivnosti predstavljaju važan korak u jačanju kapaciteta Direktorata za medije, omogućavajući im da kroz saradnju s relevantnim evropskim i međunarodnim institucijama doprinesu unapređenju medijskog pejzaža, zaštiti novinara i suzbijanju dezinformacija. Direktorat ostaje posvećen daljem radu na promovisanju slobode izražavanja, profesionalnog i etičkog novinarstva te jačanju međunarodnih partnerstava u cilju izgradnje stabilnog i odgovornog medijskog sektora.

3.3.5 Kabinet ministarke

Aktivnosti Kabineta ministarke tokom 2024. godine bile su usmjerene na organizaciju bilateralnih i multilateralnih susreta, organizaciju konferencija, okruglih stolova, učešće ministarke na konferencijama, simpozijumima i programima, otvaranju izložbi, festivala, kao i na organizaciju drugih protokolarnih aktivnosti.

U cilju ostvarivanja javnog interesa u svim oblastima kulture i unapređenja institucionalne saradnje i ravnomjernog razvoja kulture u Crnoj Gori, realizovane su posjete lokalnim samoupravama, nacionalnim i opštinskim ustanovama kulture, kao i susreti s organizatorima manifestacija, festivala i organizacijama koje djeluju u raznim oblastima kulture i medija.

Kabinet ministarke je takođe, u kontinuitetu komunicirao sa medijima, objavljivao saopštenja i informacije o aktivnostima ministarke i Ministarstva, organizovao pres konferencije, odgovarao na pitanja novinara i pružao podršku prilikom priprema intervjuja i TV gostovanja.

Kontinuirana aktivnost Kabineta ministarke je i koordiniranje radom Ministarstva, redovnim obavezama i zaduženjima, kao i komunikacija sa Vladom, Predsjedništvom, Skupštinom, NVO i strankama.

3.3.6 Međunarodna saradnja i evropske integracije

U 2024. godini organizovani su bilateralni i multilateralni susreti na ministarskom nivou u zemlji i inostranstvu, a predstavnici Ministarstva su učestvovali na međunarodnim konferencijama i programima, otvaranjima izložbi, festivala i simpozijuma.

U izvještajnom periodu organizovan je niz bilateralnih susreta sa ambasadorima i šefovima misija međunarodnih organizacija u Crnoj Gori u cilju pospješivanja direktne saradnje u oblasti kulture i realizacije zajedničkih projekata, kao i bilateralni susreti sa ministrima kulture Mađarske, Sjeverne Makedonije, Moldavije, Republike Albanije, Bugarske. Potpisani su Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Njemačke o saradnji u oblasti kulture, obrazovanja, nauke, mladih i sporta i Program o kulturnoj saradnji između Ministarstva kulture i medija Crne Gore i Ministarstva kulture i inovacija Mađarske za period 2024-2027, a u fazi usaglašavanja su brojni bilateralni sporazumi i programi o saradnji u oblasti kulture.

U domenu multilateralne saradnje, organizovano je učešće na konferencijama i programima, a realizovano je učešće na Ministarskom sastanku Upravljačkih platformi Zapadnog Balkana za kulturu, istraživanje i inovacije, obrazovanje i obuku koji je organizovan od 29. septembra do 1. oktobra 2024. godine u Skoplju, Republika Sjeverna Makedonija. Sastanak je bio prilika za razmjenu mišljenja između Evropske komisije i ministarstava zaduženih za kulturu u

zemljama Zapadnom Balkana o važnim temama koje se tiču valorizacije kulturne baštine i promocije mobilnosti umjetnika i kreativnog stvaralaštva. Sastanak Savjeta ministara kulture Jugoistočne Evrope (CoMoCoSEE), kojim je 2024. godine predsjedavala Crna Gora održan je u Herceg Novom pod temom "Kultura i umjetnost za održivi razvoj". Sastanak Savjeta okupio je ministre kulture i druge predstavnike zemalja članica, posmatrače i predstavnike međunarodnih organizacija.

Potpisan je Memorandum o razumijevanju između Britanskog savjeta i Ministarstva kulture i medija Crne Gore za oblast umjetnosti i kreativne ekonomije za period 2024-2026. godina.

Učešće u IPA programima prekogranične saradnje

Ministarstvo je nastavilo sa aktivnostima na obezbjeđivanju donatorskih sredstava za realizaciju važnih infrastrukturnih projekata u oblasti kulture. U tom kontekstu, u martu 2024. godine potpisan je Ugovor o subvenciji za projekat SA CREATIVITY u okviru Interreg IPA programa Južni Jadran na kojem je MKM nosilac, a projektni partneri Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, Ministarstvo turizma i životne sredine Republike Albanije, Regija Pulja i Regija Molize iz Italije. Ukupna vrijednost projekta je gotovo 4.8 miliona eura, a cilj je unaprijeđenje infrastrukturnih uslova za razvoj kreativnih industrija i turističkih potencijala uključenih lokaliteta, s posebnim akcentom na kulturnom turizmu i održivom korišćenju nepokretnih kulturnih dobara. U Crnoj Gori, najznačajnija aktivnost u odnosu na poboljšanje infrastrukturnih uslova za sektor kulture odnosi se na realizaciju projekta revitalizacije i rekonstrukcije Tvrđave Španjola u Herceg Novom sa ciljem uspostavljanja međunarodnog kreativnog centra. U izvještajnom period, realizovan je tenderski postupak za odabir izvođača radova na rekonstrukciji objekta. Predviđeno je da radovi na realizaciji prve faze projekta traju do marta 2026. godine.

Učešće u programima Evropske unije

Kreativna Evropa: Ministarstvo i Desk za Kreativnu Evropu nastavili su sa promocijom otvorenih poziva u okviru programa Kreativna Evropa koji su namjenjeni crnogorskom sektoru kulture i kreativnih industrija u cilju pospješivanja učešća naših umjetnika, institucija i organizacija i njihove konkurentnosti na evropskom nivou. MKM, Filmski centar Crne Gore i Desk za Kreativnu Evropu (Kultura i MEDIA) su u 2024. godini organizovali info dane i obuke sa ciljem promocije otvorenih konkursa u okviru programa Kreativna Evropa i izgradnje kapaciteta crnogorskog kulturnog, kreativnog i audiovizuelnog sektora za značajnije učešće u projektima oba potprograma. Događaji su bili izuzetno uspješni, a aktivnosti na promociji poziva će biti nastavljene i u 2025. godini.

Učešće u programima Savjeta Evrope

Dani evropske baštine: Ministarstvo je obilježilo manifestaciju Dani evropske baštine 2024. godine, na temu **Kulturne rute – mreže i veze**. Ministarstvo je putem javnog poziva, na koji su se prijavili brojni subjekti, podržalo ukupno 19 projekata koje je sproveo 18 realizatora, u iznosu od 19.230 eura, a koji su organizovani u periodu od 25. septembra do 30. septembra. Aktivnosti sproveo Direktor za kulturnu baštinu.

U okviru ovog programa, upućen je i poziv za **Mlade kreatore evropske baštine**, takmičenje za djecu i mlade, uzrasta od 6 do 17 godina. Cilj ovog poziva je da podstakne istraživanje, otkrivanje i interpretaciju kulturne baštine, putem crteža, teksta, fotografije ili video zapisa. Na ovom pozivu bilo je 7 prijavljenih projekata, u okviru kojeg je video rad učenika JUOŠ "Dr Dragiša Ivanović" iz Podgorice (uzrast 14-15 godina), pod nazivom *Podgorica – pogled kroz vjekove*, koji je, osim nagrade na nacionalnom nivou, dobio i nagradu na evropskom nivou.

3.3.7 Saradnja s UNESCO

MKM uputilo sedam procjena uticaja na baštinu za lokacije koje se nalaze u okviru Prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora - HIA studija, na mišljenje Centru za svjetsku baštinu MKM posredstvom Službe za poslove UNESCO-a, obilježilo je sve UNESCO dane u 2024. godini, putem postova na web stranici i društvenim mrežama, kao i podrške aktivnostima javnih ustanova.

Raspisan je **Petnaesti godišnji konkurs UNESCO za finansiranje projekata iz Fonda za kulturnu raznolikost**. Nije bilo prijavljenih projekata.

Raspisan je Poziv za prijave projekata u okviru **UNESCO Programa Participacije 24-25**. Podržan je jedan projekat iz Crne Gore – *Boosting CCI's in Montenegro at National and Implementation level*, koji će implementirati IPER – Institut za preduzetništvo i ekonomski razvoj, do kraja 2025. godine.

U okviru **Ekstenzije nominacije Venecijanskih utvrđenja od XVI do XVII vijeka**, intezivirana saradnja sa UNESCO na pripremi nominacionog dosije za tvrđavu Forte Mare, kako bi ista stekla uslov za upis na UNESCO Listu svjetske baštine,

U okviru **Ekstenzije nominacije Transhumance – Izdig stoke na katune**, započete su aktivnosti na upisu ovog dobra, kao dobra od nacionalnog značaja, kako bi se, nadalje, stekli uslovi za upis na UNESCO Listu nematerijalne baštine čovječanstva.

Izrada Tematskih indikatora uticaja kulture na razvoj u Crnoj Gori- MKM Formiralo radnu grupu.

U skladu sa Agendom za održivi razvoj do 2030. godine, Ministarstvo sprovodi aktivnosti na pripremi dokumenta koji prikazuje ulogu kulture na održivi razvoj (*Culture for Development Indicators – CDIS*). Dobijenim podacima kroz sprovođenje CDIS projekta, doprinosi se izradi politika u oblasti kulture, zasnovanim na relevantnim informacijama o stepenu uključivanja kulture u razvojne strategije, kao i primjeni UNESCO-ve Konvencije o zaštiti i promovisanju kulturnih izraza iz 2005. godine.

Nastavljena je saradnja na UNESCO projektu **Kultura i kreativnost za Zapadni Balkan**, koji spovodi UNESCO, u partnerstvu sa British Council-om i Italijanskom Agencijom za razvoj. Ministarstvo djeluje kao pridruženi partner, kroz javne pozive institucijama, pojedincima i javnim ustanovama u Crnoj Gori, da apliciraju sa projektima od značaja za razvoj kulture, kulturne baštine i međuregionalne saradnje.

U organizaciji MKM održan sastanak Savjeta minisatara kulture Jugoistočne Evrope – **CoMoCoSEE**, u Herceg Novom, na kojem je potpisana Hercegovačka Deklaracija, kojom se države članice obavezuju na zajedničku saradnju na polju kulture i kulturne baštine.

Intezivna saradnja sa UNESCO oko **ponovnog uspostavljanja zajedničke stalne postavke u Bloku 17 Državnog muzeja Aušvic-Birkenau**, koji ima za cilj unapređenje dijaloga, mira i pomirenja u regionu, kao i razvoja inovativnih i kreativnih pristupa očuvanju kulture sjećanja.

U Abu Dabiju predstavljen je nacrt **UNESCO okvira za obrazovanje u kulturi i umjetnosti**, koji integriše komentare koje su podnijele države članice UNESCO-a i pridružene članice, među kojima je i Crna Gora. UNESCO-ov okvir namijenjen je pružanju smjernica i preporuka za kulturno i umjetničko obrazovanje državama članicama i pridruženim članicama, kao doprinos ostvarenju održivog razvoja i mira, međudržavne saradnje, u skladu sa sadašnjim i budućim ciljevima Ujedinjenih nacija, uključujući Agendu 2030. za održivi razvoj i svih njenih 17 ciljeva održivog razvoja, posebno osiguranju inkluzije i kvalitetnog obrazovanja i promocije cjeloživotnog obrazovanja, zapošljavanja i dostojanstvenog rada za sve. Ovaj okvir biće tema na sastanku MONDIACULT, koji će se održati tokom 2025. godine.

Ostali međunarodni programi i manifestacije

Crna Gora je tokom 2024. godine nastavila učešće u aktivnostima Evropske mreže za književnost i knjige Traduki, panevropske mreže European Film Promotion, međunarodne fondacije Ana Lind, Bijenalu mladih umjetnika Evrope i Mediterana, potpornom fondu za kinematografiju Eurimages.

Crna Gora se na 60. Bijenalu umjetnosti u Veneciji predstavila projektom "It Takes an Island to Feel This Good", savremene crnogorske vizuelne umjetnice Darje Bajagić i kustoskinje Ane Simone Zelenović.

4. PLAN INTEGRITETA, KADROVSKI POSLOVI, JAVNE NABAVKE I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

4.1 Plan integriteta, kadrovski poslovi

Saglasno Zakonu o sprječavanju korupcije ("Sl. list CG", br. 53/14 i 42/17), Ministarstvo je dostavilo Izvještaj o sprovođenju plana integriteta za 2023. godinu.

Ministarstvo je u 2024. godini u kontinuitetu ažuriralo podatke o državnim službenicima i namještenicima kroz Centralnu kadrovsku evidenciju, odnosno HRMIS program. Ministarstvo je u toku 2024. godine izradilo Plan integriteta, koji je dostavljen nadležnom organu i objavljen na internet stranici ministarstva.

Kadrovskim planom Ministarstva za 2024. godinu, planirano je popunjavanje za 10 izvršilaca, od čega dva izvršioca iz kategorije visoko rukovodnog kadra i osam izvršilaca iz kategorije ekspertske kadra. Raspisan je jedan konkurs za popunu jednog radnog mjesta iz kategorije visoko-rukovodnog kadra, dva javna oglasa za popunu dva radna mjesta iz kategorije ekspertske kadra i dva interna oglasa za popunu dva radna mjesta iz kategorije ekspertske kadra.

Takođe, raspisana su dva interna oglasa, kao i dva javna oglasa za popunu dva radna mjesta iz kategorije ekspertske kadra čija popuna nije bila predviđena Kadrovskim planom, već je jedno radno mjesto ostalo upražnjeno tokom godine, a za jedno je pribavljena saglasnost Vlade.

Ministarstvo je u izvještajnom periodu realizovalo Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem za 2025. godinu, za javne ustanove iz oblasti kulture.

4.2 Javne nabavke i državna pomoć

Donijet je Plan javnih nabavki Ministarstva broj 13-426/24-113/1 od 19.01.2024. godine, kao i izmjene i dopune Plana br. 13-426/24-113/3 od 15.05.2024. godine, 13-426/24-113/5 od 18.09.2024. godine i 13-426/24-113/6 od 08.10.2024. godine.

U 2024. godini sprovedena su dva otvorena postupka javne nabavke, šest jednostavnih nabavki putem zahtjeva za dostavljanje ponuda i 324 jednostavne nabavke putem direktne pogodbe.

Sačinjen je i dostavljen godišnji statistički izvještaj o javnim nabavkama za 2023. godinu, kao i polugodišnji statistički izvještaj za period 1. januar - 30. jun 2024. godine.

U decembru je dostavljen 2024. godine Izvještaj o kršenju antikorupcijskih pravila u postupcima javnih nabavki i Analiza rizika u vršenju kontrole u postupcima javnih nabavki za 2024. godinu.

U skladu sa Uredbom o načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki („Sl. list CG“, br. 69/20, 105/20, 139/22 i 29/23), Upravi za državnu imovinu su dostavljeni podaci za sprovođenje šest postupaka javnih nabavki.

Realizovane su aktivnosti koje se odnose na podnošenje Izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći za 2023. godinu, kao i ažuriranje Registra dodijeljene državne pomoći.

4.3 Slobodan pristup informacijama

Tokom 2024. godine, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG", br. 44/12 i 30/17), Ministarstvu je podnijeto 101 zahtjeva, od kojih je 53 rješenja kojima se usvaja zahtjev, 11 rješenja je djelimično jer se pristup dijelu informacije usvaja, a dio se odbija, a 30 rješenja su o odbijanju zahtjeva za slobodan pristup informacijama.

Od 101 podnijetog zahtjeva, 91 je riješen u zakonskom roku, tri van roka, dok je osam zahtjeva neriješeno na dan 31.12.2024. godine. U izvještajnom periodu izjavljeno je 12 žalbi, od čega pet zbog ćutanja administracije, Ministarstvo, kao prvostepeni organ, usvojilo je dvije žalbe i izmijenilo prvobitno rješenje, dok je je drugostepeni organ (Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama) usvojio tri žalbe zbog ćutanja administracije, a jednu odbilo zbog nenadležnosti. Po šest žalbi drugostepeni organ nije odlučio u izvještajnom periodu.

Saglasno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, Ministarstvo je u 2024. godini, donijelo Vodič za slobodan pristup informacijama i isti je objavljen na internet stranici ministarstva i dostupan na linku: Vodič za slobodan pristup informacijama u posjedu Ministarstva (www.gov.me). Svi podaci o načinu rješavanja zahtjeva unose se u informacioni sistem Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Ministarstvo je, od dana njegovog osnivanja 06.05.2022. godine, otpočelo i tokom 2024. godine sprovelo aktivnosti na ažuriranju i proaktivnom objavljivanju dokumenata koja nastaju u radu ovog ministarstva, čime se postiže transparentnost rada i afirmiše integritet i legitimnost organa. Takođe, svi podaci o načinu rješavanja zahtjeva unose se u informacioni sistem Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Takođe, krajem 2024. godine, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama izvršila je nadzor nad proaktivnim objavljivanjem informacija i dostavljanjem akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama, kojom prilikom je Zapisnikom o nadzoru konstatovano da kod Ministarstva nijesu utvrđene nepravilnosti u primjeni odredbi Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE

Od 16 zaključaka Vlade za koje je bilo nadležno, Ministarstvo je realizovalo 12, dok četiri zaključka, do kraja izvještajnog perioda, nijesu dospjela na izvršenje.

6. PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA PO OBLASTIMA ZA KOJU JE MINISTARSTVO OSNOVANO

6.1 Kulturno-umjetničko stvaralaštvo

U cilju unapređenja stanja u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva predložene su ljeđeće mjere:

- Unapređenje godišnjeg Konkursa za sufinansijsku podršku projekata i programa u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva, kao i procedura za monitoring i izvještavanje o realizaciji projekata;
- Kontinuirani nadzor nad radom ustanova iz pozorišne i filmske djelatnosti (JU Crnogorsko narodno pozorište, JU Kraljevsko pozorište "Zetski dom", JU Filmski Centar Crne Gore) kroz praćenje godišnjeg plana i programa rada institucije;
- Inoviranje normativnog okvira kroz izmjene i dopune Zakona o kulturi u skladu sa sačinjenom analizom;
- Veće angažovanje umjetničkog kadra u nacionalnim teatrima;
- Razvoj filmske i pozorišne djelatnosti kroz podršku u obezbjeđivanju prostornih i tehničkih kapaciteta;
- Stvaranje uslova da se pozorišne predstave igraju i izvan matičnih scena;
- Digitalizacija bioskopskih sala u gradovima Crne Gore (Plužine, Danilovgrad, Tuzi, Žabljak);
- Podrška muzičkim festivalima od posebnog značaja;
- Podrška talentovanim mladim umjetnicima;
- Podrška folklornim i horskim ansamblima, koji se bave čuvanjem kulturne baštine;
- Podrška obrazovnim institucijama koje se bave muzičkom umjetnošću u obezbjeđivanju materijalnih uslova za rad i razvoj umjetnika (kupovina muzičkih instrumenata);
- Podrška za realizaciju kompleksnih muzičko-scenskih projekata;
- Podrška istraživačkim projektima;
- Priprema i implementacija strategije za međunarodnu promociju crnogorskog književnog stvaralaštva gostovanjima na relevantnim sajmovima knjiga poput Sajma knjiga u Lajpcigu (mart 2025);
- Razmatranje aktivnosti na otkupu knjiga za potrebe biblioteka;
- Bolje širenje informacija o javnim pozivima i konkursima u domenu književnosti, prevođenja i izdavačke djelatnosti;
- Uraditi istraživanja regionalnih iskustva i realizovanje konceptualizacije modela Agencije za knjige;
- Organizovanje radnih sastanaka sa izdavačima, predstavnicima Traduki mreže i evropskim izdavačkim kućama, kako bi došlo do potencijalnih prevoda, kao i obuke naših izdavača u domenu prodaje autorskih prava i efikasnijeg međunarodnog predstavljanja crnogorskih pisaca i spisateljica;
- Izmjena propisa u oblasti kulture, kinematografije, manifestacija i festivala od posebnog značaja, kao i sprovođenje postupka širokih konsultacija sa predstavnicima strukovnih udruženja, kroz organizovanje više sastanaka.

6.2 Kulturna baština

U cilju unapređenja stanja u oblasti kulturne baštine predložene su sljedeće mjere:

- Nastavak aktivnosti na izmjenama i dopunama normativnih akata iz oblasti kulturne baštine;
- Jačanje institucionalnog sistema iz oblasti kulturne baštine sa posebnim akcentom na konzervatorsku djelatnost;
- Kreiranje Liste prioriteta pokretnih kulturnih dobara koja zahtijevaju prioritetan konzervatorski tretman;
- Izrada novih i revizija postojećih planova upravljanja za dobra koja su upisana na UNESCO listu i dobara koja se nalaze na Tentativnoj listi;

- Inteziviranje aktivnosti na stručnoj obradi otkrivenih arheoloških artefakata i određivanju subjekta upravljanja arheološkim nalazima koji su otkriveni tokom arheoloških istraživanja u prethodnom periodu;
- Jačanje kadrovskih kapaciteta iz oblasti kulturne baštine;
- Jačanje saradnje sa obrazovnim sistemom u cilju osnivanja novih studijskih programa iz oblasti kulturne baštine (arheolozi, istoričari umjetnosti, arhitekte konzervatori i td.);
- Promocija i prezentacija kulturne baštine, sa posebnim akcentom na sjevernu regiju;
- Ineziviranje aktivnosti na Izradi strateškog dokumenta o zaštiti i upravljanju kulturnom baštinom;
- Jačanje saradnje sa vlasnicima/držaocima kulturnih dobara, NVO sektorom, lokalnom zajednicom i drugim subjektima sa ciljem edukacije i promocije značaja kulturne baštine i njenih vrijednosti za društvo;
- Inteziviranje aktivnosti na nominovanje novih dobara na UNESCO Listu svjetske baštine (materijalnih i nematerijalnih), kroz pojedinačne i serijske nominacije u saradnji sa lokalnim zajednicama.

6.3 Međunarodna saradnja i evropske integracije

U cilju unapređenja stanja u oblasti međunarodne saradnje predložene su sljedeće mjere:

- Pospješivanje međunarodne saradnje u oblasti kulture kroz komunikaciju diplomatskim kanalima i direktno sa relevantnim institucijama kulture iz drugih zemalja iniciranjem potpisivanja memoranduma o saradnji i implementaciji zajedničkih projekata;
- Podsticanje učešća crnogorskih institucija kulture u međunarodnim fondovima čija je Crna Gora članica, s posebnim akcentom na program Kreativna Evropa i IPA programe prekogranične saradnje, sa ciljem investicija u infrastrukturu i pospješivanja konkurentnosti crnogorskog kulturnog i kreativnog sektora;
- Podsticanje crnogorskih institucija, umjetnika i kulturnih djelatnika, na učešće u UNESCO pozivima za finansiranje projekata saradnje i samostalnih projekata.

6.4 Kreativne industrije

U cilju unapređenja stanja u oblasti kreativnih industrija predložene su sljedeće mjere:

- Dalji razvoj i unaprjeđenje sektora kreativnih industrija, uz definisanje koncepta za upravljanje kreativnim habovima i organizaciju programskog sadržaja u skladu sa politikom MKM u oblasti kreativnih industrija i Nacionalnim programom razvoja kulture.

6.5 Finansijsko poslovanje

U cilju unapređenja stanja u oblasti finansijskog poslovanja predložene su sljedeće mjere:

- Iznaci najbolje mehanizme finansiranja javnih ustanova kulture u saradnji sa Ministarstvom finansija, a u skladu sa preporukama DRI;
- Unaprijediti monitoring i evaluaciju namjenskog trošenja sredstava koja se dodjeljuju kroz ugovore o sufinansiranju projekata/programa u svim oblastima kulture i medija.

6.6 Kadrovski kapaciteti

U cilju unapređenja stanja u oblasti kadrovskih kapaciteta predložene su sljedeće mjere:

U narednom periodu potrebno je ojačati kadrovske kapacitete popunjavanja upražnjenih radnih mjesta.

6.7 Javne nabavke

U cilju unapređenja stanja u oblasti javnih nabavki predložene su sljedeće mjere:

- Unapređenje sistema planiranja potreba za javnim nabavkama roba i usluga unutar organizacionih jedinica.

6.8 Kapitalni projekti u oblasti kulture

U cilju unapređenja stanja u oblasti kapitalnih projekata predložene su sljedeće mjere:

Kontinuirano stvarati nepходne uslove za infrastrukturna ulaganja u oblasti kulture kroz podršku države i međunarodnih partnera.

6.9 Saradnja sa NVO

U cilju unapređenja stanja u oblasti nevladinog sektora predložene su sljedeće mjere:

Obezbjediti kontinuiranu podršku projektima i programima NVO-o u skladu sa zakonom; Pozivi predstavnicima NVO za učešće na sakupljanju podataka od značaja za izvještavanje ka EU i UNESCO partnerima.

7. PODACI IZ FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA MINISTARSTVA

Zakonom o budžetu za 2024. godinu budžet Ministarstva iznosio je 29.549.954,01 i to za četiri Programa:

- 1) Zaštita, očuvanje i razvoj kulturne baštine – 9.956.065,86 €;
- 2) Produkcija i umjetničko stvaralaštvo – 14.581.544,26 €;
- 3) Mediji – 2.763.955,72 €;
- 4) Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva – 2.248.388,17.

Izvršenje budžeta Ministarstva za 2024. godinu, koji uključuju i realizaciju 12 aktivnosti, preko kojih se obezbjeđuju sredstva javnim ustanovama kulture iznosi 25.404.404,75 € što iznosi 85,97% tekućeg budžeta.

8. PREGLED AKTIVNOSTI ZA ORGANE UPRAVE NAD KOJIMA MINISTARSTVO VRŠI NADZOR

8.1 Uprava za zaštitu kulturnih dobara

Uprava za zaštitu kulturnih dobara (u daljem tekstu: Uprava), sa sjedištem na Cetinju i područnim jedinicama u Kotoru i Mojkovcu, tokom 2024. godine, u cilju zaštite i valorizacije kulturnih dobara, realizovala je aktivnosti koje se odnose na upravne i sa njima povezane stručne poslove i to:

Studije zaštite kulturne baštine – Uprava je u izvještajnom periodu izradila 4 studije zaštite kulturne baštine .

Odobrenja za vršenje arheoloških i konzervatorskih istraživanja – Uprava je izdala devet rješenja – odobrenja za sprovođenje istraživanja.

Konzervatorski uslovi – Uprava je izdala 689 konzervatorskih uslova za izradu konzervatorskih projekata za sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnim dobrima, kao i 48 saglasnosti na projektnu dokumentaciju na osnovu izdatih konzervatorskih uslova.

Uspostavljanje zaštite kulturnih dobara – Upravi je upućeno 13 inicijativa za uspostavljanje zaštite kulturnog dobra, sedam je usvojila, šest odbila i sačinila šest elaborata o utvrđivanju kulturnih vrijednosti. Donešena su dva rješenja o uspostavljanju prethodne zaštite i jedno rješenje o utvrđivanju statusa kulturno dobro.

Ostale aktivnosti – izdato osam stručnih pomoći; 14 odobrenja za korišćenje kulturnih dobara u posebne svrhe; 256 mišljenja i saglasnosti - izvoz kulturnih dobara, umjetnina van granica Crne Gore, na ponudu prava preče kupovine, za potrebe istraživanja i eksploatacija sirovina; za prostorno plansku dokumentaciju u skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnih dobara; 228 dopisa – mišljenja u skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnih dobara različite sadržine; uputila šest obavještenja inspektoratu za zaštitu kulturnih dobara; izdala 40 rješenja po zahtjevima za slobodan pristup informacijama i jedno rješenje kojim se djelimično usvaja zahtjev za slobodan pristup informacijama; preduzimala aktivnosti iz domena svoje nadležnosti, na realizaciji Odluka Komiteta za svjetsku baštinu iz 2014, 2016. i 2018. godine, sve u cilju zaštite izuzetnih univerzalnih vrijednosti Prirodno i kulturno istorijskog područja Kotora; izdala 16 Mišljenja o potrebi izrade Pojedinačne procjene uticaja na baštinu (U daljem tekstu: Pojedinačna procjena); propisala izradu 12 Pojedinačnih procjena, urađeno je 10, dok su u izradi dvije. Osam pojedinačnih procjena proslijeđeno je Službi za poslove UNESCO-a Mištarstva, radi pribavljanja mišljenja od strane UNESCO-a.

Direktor/ica Uprave tokom izvještajnog perioda organizovao/la participirao/la brojnim sastancima iz domena djelatnosti/ nadležnosti Uprave, u matičnoj instituciji/ PJ Uprave, i drugim resorima/ministarstvima, opštinama i institucijama.

U izvještajnom periodu, Uprava je ostvarila saradnju sa pisanim i štampanim medijima, kojima je blagovremeno odgovarano na postavljena novinarska pitanja.

Kadrovski i prostorni kapaciteti – Uprava koristi objekte na Cetinju i Kotoru. Poslove obavlja kroz tri sektora i dvije područne jedinice u Kotoru (za teritorije opština Kotor, Tivat, Herceg Novi i Budva) i Mojkovcu (za teritorije opština Andrijevica, Bar, Berane, Bijelo Polje, Danilovgrad, Kolašin, Mojkovac, Nikšić, Plav, Plužine, Pljevlja, Podgorica, Rožaje, Šavnik, Ulcinj i Žabljak), sa 32 zaposlena lica. Imajući u vidu složenost poslova koje obavlja ovaj organ, evidentan je nedovoljan broj kadrovskih kapaciteta, s iskustvom u ovoj oblasti. Iz tog razloga, neophodno je raditi na jačanju kadrovskih kapaciteta u Upravi, kako bi se odgovorilo složenim poslovima koje obavlja ovaj organ.

8.2 Državni arhiv Crne Gore

Aktivnosti Državnog arhiva (u daljem tekstu: Arhiv), koji je organ državne uprave osnovan za vršenje arhivske djelatnosti na području Crne Gore, shodno Programu rada za 2024. godinu, bile su usmjerene na: realizaciju redovnih obaveza i zadataka iz arhivske djelatnosti; rješavanje problema nedostajućeg kadra; obuke i usavršavanja postojećeg kadra u zemlji i inostranstvu; rad na stvaranju uslova za povećanje sopstvenih prihoda; stvaranje uslova za kontinuirani proces digitalizacije arhivske građe; proširivanje kapaciteta za smještaj, čuvanje i zaštitu arhivske građe/izgradnju novog objekta DACG na Cetinju; saradnju sa državnim organima, ustanovama i drugim subjektima u Crnoj Gori; međunarodnu saradnju; izdavačku djelatnost; realizaciju manifestacije „Neđelja arhiva“; održavanje objekata Arhiva i poboljšanje uslova i kvaliteta rada i druge aktivnosti.

Kadrovski kapaciteti: U dijelu kadrovske politike nastavljene su aktivnosti na jačanju kadrovskih kapaciteta i stvaranju novog kadra. Odobrenim Kadrovskim planom za 2024. godinu planirano je raspisivanje javnih oglasa i zapošljavanje ukupno 11 novih službenika i namještenika, uključujući i pripravnike, shodno prioritetima, pored jedan postupaka koji je započet u 2023. godini (tri radna mjesta iz kategorije ekspertske kadra, dva radna mjesta iz kategorije izvršnog kadra, dva radna mjesta iz kategorije namještenika i pet pripravnika).

Od dobijene saglasnosti za raspisivanje navedenih javnih oglasa u 2024. godini okončno je devet postupaka, kao i postupak započet u 2023. godini, dok dva postupka nijesu realizovana iz razloga što nije bilo kandidata koji su ispunjavali uslove javnog oglasa – jedan iz kategorije ekspertske kadra i jedan pripravnik sa visokim obrazovanjem. Tokom godine prestao je radni odnos sedam službenika i namještenika. Na osnovu dobijene saglasnosti za popunu radnih mjesta usljed prestanka radnog odnosa bivših službenika, shodno Zakonu, u toku 2024. godine pokrenuta su tri postupka, od kojih su dva realizovana (jedan iz kategorije izvršnog kadra i jedan iz kategorije namještenika), dok je jedan postupak iz kategorije ekspertske kadra u toku.

U 2024. godini nastavljene su reforme u dijelu kadrovske politike, a sljedstveno tome i unaprijeđivanje službenika u viša zvanja, shodno Zakonu i prema rezultatima rada, čime je nastavljan proces vrjednovanja rada najboljih službenika, a istovremno otvaranja prostora za nove službenike na radnim mjestima u početnim zvanjima, kao prvi preduslov za stvaranje novog kadra, na zdravim osnovama, na kojemu će počivati poslovanje DACG u budućnosti.

Obuke i usavršavanja postojećeg kadra: Konferencije, seminari, savjetovanja, informativni skupovi u zemlji i inostranstvu na kojima su učestvovali službenici DACG tokom 2024. godine: "17. Subotički arhivski dan" u Subotici, u organizaciji Istorijskog arhiva Subotica, Međunarodni znanstveni skup "Posljedice nestanka Bosanskoga Kraljevstva" u Mostaru, u organizaciji Hrvatskog kulturnog društva Napredak iz Sarajeva - Institut za kulturu i tradiciju Hrvata u BiH, Međunarodni znanstveno-stručni skup 9. dani Icarus Hrvatska "Baština bez granica: kulturne i edukacija prakse i nove perspektive" u Osijeku, u organizaciji ICARUS Hrvatska, 32. redovna konvencija Međunarodnog centra za arhivska istraživanja - ICARUS "Arhivi i istraživanja - između analognog i digitalnog - Archives and research between analogue and digital" u Novom Sadu, u organizaciji Arhiva Vojvodine i Istorijskog arhiva grada Novog Sada, Naučna konferencija "U susret 120 godina parlamentarizma u Crnoj Gori" u Podgorici, u organizaciji Skupštine Crne Gore, u saradnji sa Univerzitetom Crne Gore i Istorijskim institutom Univerziteta Crne Gore, Online webinar - "Kultura i kreativnost za zapadni Balkan", zajednički projekat u implementaciji Unesco-a, Britanskog savjeta i Italijanske agencije za razvojnu saradnju u cilju poboljšanja učinka kulturnog i kreativnog sektora, poboljšanja vještina i znanja i pristupu finansijskoj pomoći za povećanje konkurentnosti i održavanju koprodukcije i cirkulacije roba i usluga na Zapadnom Balkanu, Virtuelni kolokvijum Forum nacionalnih arhivista (FAN) o arhivskim pitanjima za 2024. godinu.

Rad na stvaranju uslova za povećanje sopstvenih prihoda: U cilju podizanja na viši nivo sveukupnog poslovanja i ostvarivanja što boljih rezultata rada u cjelini, nastavljene su

aktivnosti na stvaranju uslova za povećanje sopstvenih prihoda Državnog arhiva. U prvom redu kroz nastavak jačanja kontrolnih mehanizama, dalje unaprjeđenje kadrovske strukture i efikasnije postupanje, te pokretanjem inicijativa za unaprjeđenje normative u cilju potpunijeg i preciznijeg pravnog uređenja oblasti arhivske djelatnosti i postizanja što većeg stepena transparentnosti.

Takođe, posebno naglašavamo potencijalni, veoma značajan izvor novih prihoda, kroz stavljanje u funkciju za posjetioce izložbenog prostora Istorijskog arhiva Kotor, koji se nalazi u srcu starog grada, na jednoj od najatraktivnijih lokacija, u neposrednoj blizini Katedrale sv. Tripuna i u kojem je izložena vrijedna arhivska građa - dokumenta koja govore o našoj prošlosti, istoriji, ljudima i događajima, još od početka 14. vijeka na prostorima Kotora, Boke, Crne Gore i šire. Ova ideja je razrađena još tokom 2023. godine, ostvareni su kontakti sa Opštinom Kotor i Turističkom organizacijom Kotora i u tom dijelu nema nikakvih prepreka da se Istorijski arhiv uključi u turističku ponudu grada Kotora, u okviru njihovog turističkog proizvoda „Gradska kartica“, dostavljanjem naše regularne cijene ulaznice koju bismo odredili. Nakon toga, vođeni su razgovori i pokrenuta je inicijativa u pravcu dalje realizacije ove ideje i traženo je mišljenje Ministarstva finansija o zakonskim mogućnostima za ostvarivanje prihoda po ovom osnovu, s obzirom na status Državnog arhiva kao državnog organa i moguća druga ograničenja.

S tim u vezi, tokom 2024. godine obnovili smo razgovore na ovu temu i analizirali moguće prepreke administrativne prirode za realizaciju ove ideje. U 2025 u planu je i formalno podnošenje nove inicijative prema Ministarstvu kulture i medija i Ministarstvu finansija, u cilju sagledavanja zakonskih mogućnosti za realizaciju ove ideje i zajedničkog nalaženja rješenja u okvirima Zakona koje bi omogućilo ostvarivanje prihoda po ovom osnovu - prihoda koji bi mogao značajno premašiti dosadašnje ukupne sopstvene prihode Državnog arhiva na godišnjem nivou.

Digitalizacija: Tokom prethodne dvije godine ozbiljno i sistematski se pristupilo pitanju digitalizacije arhivske građe i nakon detaljne analize i sagledavanja realnih mogućnosti za kontinuirano odvijanje ovog procesa u okviru redovnih poslova Arhiva, kao i opcija angažovanja specijalizovanih firmi koje se bave digitalizacijom, nabavke opreme i drugih segmenata, predložen je jedan od mogućih modela realizacije ovog veoma zahtjevnog posla i upućena je inicijativa Ministarstvu i drugim resorima od važnosti za ovaj proces u cilju utvrđivanja polaznih osnova, finansijskih mogućnosti i odabra najboljeg, najefikasnijeg i najekonomičnijeg modela. Kako u 2023.godini, izuzev Ministarstva, nije bilo odgovora od drugih resora od važnosti za ovaj proces, tokom 2024. godine samostalno smo nastavili ove aktivnosti i sagledano je više konkretnih modela digitalizacije, te organizacije tog procesa u drugim Arhivima, u okruženju i šire, kako bi pokušali naći najbolji model koji bi bio primjenjiv u DACG, imajući u vidu naše organizacione i kadrovske potencijale, finansijske mogućnosti, ali i ogroman problem nedostajućih prostornih kapaciteta, ne samo za smještaj, čuvanje i zaštitu arhivske građe, već i za redovan rad službenika. U 2025. godini u planu je obnavljanje Inicijative prema nadležnim ministarstvima u cilju zajedničkog utvrđivanja odabira najboljeg modela za digitalizaciju shodno organizacionim i finansijskim mogućnostima, pripreme i obezbjeđivanja sredstava za realizaciju.

Prostorni kapaciteti: Prostorni kapaciteti Arhiva obuhvataju i organizacione jedinice u gotovo svim opštinama, sa površinom poslovnog prostora cca 6.052m². Od toga je 3.698m² prostor za smještaj arhivske građe, 1.415m² kancelarijski prostor, a preostalih 939m² se odnosi na konzervatorsku radionicu, čitaonice, izložbeni prostor i dr. U državnom vlasništvu je 4.140m² ili 68%. Veličina i kvalitet prostora koji se koristi ne zadovoljava potrebe, posebno imajući u vidu stalno preuzimanje arhivske građe od niza stvaralaca koja je već prispjela i pripremljena. Problem je iz godine u godinu sve izraženiji, pa je u nekim slučajevima već dovedeno u pitanje vršenje poslova osnovne djelatnosti Državnog arhiva. Problem nedostatka prostora najizraženiji je na Cetinju, gdje se čuva najznačajnija arhivska građa.

Postojeći objekat sjedišta Državnog arhiva na Cetinju površine je 1569m² od čega 750m² čine depoi za smještaj arhivske građe, čime nijesu zadovoljene ni trenutne potrebe, osim toga arhivska građa spremna za preuzimanje kontinuirano se uvećava. Shodno tome evidentna je potreba proširenja odnosno dogradnje postojećeg objekta Državnog arhiva na Cetinju. Aktivnosti na tom planu su započete prije više od deceniju, ali nije bilo značajnijeg pomaka i sada je rješavanje ovog pitanja prioritet svih prioriteta.

U prethodne dvije godine ponovo je aktuelizovana ova tema i otpočeo je proces stvaranja svih neophodnih administrativnih i drugih preduslova za realizaciju. Tokom 2024 godine radilo se na uređenju listova nepokretnosti, u saradnji sa Upravom za državnu imovinu na elaboratu za rušenje starog ruiniranog objekta koji se nalazi na parceli na kojoj će se graditi novi objekat DACG i uskoro se očekuje realizacija. U 2025. godini planirana je izrada ldejnog rješenja novog objekta, kao i izrada Glavnog projekta, zaokruživanje cijelog administrativnog procesa, te u trećem, odnosno četvrtom kvartalu, u saradnji sa Ministarstvom kulture i medija i Ministarstvom finansija, odnosno Vladom Crne Gore, obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju, kako bi nakon tenderske procedure, u skladu sa Zakonom, izgradnja novog objekta uz postojeći objekat Državnog arhiva na Cetinju konačno bila započeta 2026. godine.

U gotovo svim organizacionim jedinicama izražen je problem nedostajućih kapaciteta za smještaj, čuvanje i zaštitu arhivske građe i/ili neodgovarajućeg kvaliteta prostora za rad. Tokom 2022 i 2023. godine radilo se na rješavanju ovog problema u svim odsjecima, po prioritetima i shodno finansijskim mogućnostima. Problem je riješen u Pljevljima adaptacijom i opremanjem novih prostorija od preko 200 m², za proširivaje deopoa i novu čitaonicu, te renoviranjem i opremanjem postojećih prostorija. Uređene su radne prostorije na Žabljaku i u Šavniku, koje su bile u katastrofalnom stanju, renovirane i uređene prostorije AO Cetinje i AO Danilovgrad, saniran je krov na objektu u Beranama, koji je bio u jako lošem stanju, a u toku su radovi na sanaciji i uređenju unutrašnjosti i čim to dozvole vremenske prilike slijede radovi na fasadi ovog objekta. Izvršene su manje popravke i hitne intervencije na objektima u Herceg Novom i u još nekoliko gradova, a tokom 2024. godine postavljeni su novi podovi u AO Podgorica i vršeni radovi na održavanju u još nekoliko arhivskih odsjeka. U 2024. godini nastavljeni su razgovori sa Upravom za državnu imovinu, vezano za pronalaženje novih prostora, pa se u 2025 godini očekuje obezbjeđivanje novih, adekvatnih prostorija za rad Odsjeka za zaštitu registraturske i arhivske građe van Arhiva, u Podgorici, kao i za proširenje AO Bijelo Polje.

Saradnja sa državnim organima, ustanovama i drugim subjektima u Crnoj Gori: Tokom 2024. godine ostvarena je saradnja sa Ministarstvom kulture i medija - povodom obilježavanja "Dana evropske baštine", predstavljena je 23. septembra, u izložbenoj sali ministarstva, izložba "Prezentacija rada Odjeljenja za tehničku zaštitu arhivske građe Državnog arhiva".

U saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova izložba dokumenata „Konzularna predstavništva Crne Gore 1880-1914“ predstavljena je 1. marta u Beogradu, a povodom Dana nezavisnosti 21. maja u Ljubljani; 14. maja u Vladinom domu na Cetinju svečano je obilježen veliki jubilej - 150 godina od formiranja Knjaževske kancelarije za spoljne poslove Crne Gore. Ovom prilikom predstavljena su originalna dokumenta koja svjedoče o radu Kancelarije, diplomatskim aktivnostima 1874-1878. i bogatoj istoriji crnogorske diplomatije; U okviru obilježavanja 13. jula Dana državnosti Crne Gore, u Beogradu je 11. jula predstavljena arhivska građa koja svjedoči o istoriji i razvoju crnogorske diplomatije i uspostavljanju Knjaževske kancelarije za spoljne poslove; 26. novembra u Skoplju, u Muzeju makedonske borbe, održana je video prezentacija arhivske građe 150 godina Knjaževske kancelarije za spoljne poslove Crne Gore".

Sa Nacionalnom bibliotekom "Đurđe Crnojević" realizovan je zajednički projekat - bibliografija "Stare raglednice u zbirkama Nacionalne biblioteke "Đurđe Crnojević" i Državnog arhiva Crne Gore".

Sa Prijestonicom Cetinje, u okviru programa obilježavanja 13. novembra - Dana Prijestonice, 5. novembra 2024. na Cetinju, u sali Ministarstva, otvorena je izložba "Žena... nosilac društvenog razvoja u socijalizmu".

Šestog novembra potpisan je Memorandum o saradnji sa Univerzitetom Crne Gore. Povodom jubileja pedeset godina od osnivanja Univerziteta Crne Gore predstavljena je 7. novembra u holu tehničkih fakulteta u Podgorici izložba dokumenata "Osnivanje institucija visokog obrazovanja i nauke i formiranje Univerziteta 1947-1974, kroz arhivsku građu Državnog arhiva".

Sa Crvenim krstom Crne Gore potpisan je 12. marta Sporazum o saradnji. Imajući u vidu da Crveni krst Crne Gore ima u planu izradu monografije povodom obilježavanja 150 godina postojanja i djelovanja u Crnoj Gori, i da Državni arhiv predstavlja izvor ključnih dokumenata koji su značajni za istoriju ove organizacije, Sporazum je potpisan u cilju kreiranja kvalitetnije Monografije koja će na valjan i pouzdan način predstaviti djelovanje ove organizacije u Crnoj Gori. Sporazumom se Državni arhiv obavezuje na pružanje stručne pomoći prilikom istraživanja arhivske građe i pronalaženja dokumenata za izradu Monografije. Ovom prilikom je Državni arhiv poklonio Crvenom krstu Crne Gore značajan broj publikacija iz svoje izdavačke djelatnosti.

Povodom velikog jubileja - 190 godina postojanja najstarije škole u Crnoj Gori, osnovne škole "Njegoš" sa Cetinja, Državni arhiv Crne Gore poklonio je školi svoju izložbu "Dokumenta o Njegošu u crnogorskim i ruskim arhivima", koja će trajno krasiti hol škole, kao i komplet od 53 vrijedna izdanja za školsku biblioteku.

Sa JU SEŠ "Mirko Vešović" Podgorica potpisan je Ugovor o obavljanju praktičnog obrazovanja učenika pravno administrativnog smjera ove škole u Arhivskom odsjeku Podgorica i Arhivskom odsjeku za istoriju radničkog pokreta u Podgorici.

Sa Kulturnim centrom Berane, u okviru manifestacije "Nedjelja vojvode Gavra Vukovića: U čast nasljeđa vojvode" 4. novembra predstavljena je izložba dokumenata "Konzularna predstavništva Crne Gore 1880-1914", a 8. novembra video prezentaciju arhivske građe "150 godina Knjaževske kancelarije za spoljne poslove Crne Gore".

U duhu Sporazuma o saradnji sa Filozofskim fakultetom UCG, a u okviru tradicionalne manifestacije "Nedjelja arhiva", 29. maja, u holu fakulteta predstavljena je izložba dokumenata "Crnogorska prosvjeta kroz arhivsku građu Državnog arhiva 1872-1916".

Pored navedenog, ostvarena je saradnja sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara u dijelu redovnih poslova i aktivnosti ova dva organa, procedure u vezi sa izdavanjem konzervatorskih uslova za izradu projektne dokumentacije, davanja saglasnosti na projekte i dr.

Tokom izvještajnog perioda nastavljena je redovna komunikacija i saradnja sa Ministarstvom kulture i medija, centrima za kulturu, lokalnim muzejima i bibliotekama, opštinama i drugim subjektima.

Međunarodna saradnja: U okviru međunarodne saradnje, u 2024. godini realizovani su brojni projekti (izložbe dokumenata i prezentacije arhivske građe DACG u partnerstvu sa Arhivom Jugoslavije u Beogradu, Muzejom makedonske borbe za nezavisnost u Skoplju, Opštinom Ljubjana...) i nastavljene aktivnosti na obnavljanju kontakata i stvaranju novih partnerstava sa Arhivima i drugim srodnim institucijama i asocijacijama, između ostalog:

Dana 27. novembra 2024. godine, direktor Državnog arhiva Crne Gore Danilo Mrvaljević posjetio je Državni arhiv Republike Sjeverne Makedonije, gdje je održao radni sastanak s direktorkom ove institucije, dr Natašom Kotlar. Tokom sastanka razgovaralo se o potrebi

produženja Memoranduma o saradnji koji prestaje da važi 2025 godine, o izazovima arhivskog posla, kao i iskustvima u pripremi i stvaranju novih arhivskih kadrova za budućnost. Dogovorena je zajednička organizacija događaja u Skoplju i na Cetinju povodom Dana nezavisnosti Crne Gore i Dana nezavisnosti Republike Sjeverne Makedonije u 2025. godini, kao i produženje Memoranduma o saradnji - potpisivanje se očekuje 2025. godine.

Vođeni su razgovori i započeta je procedura za zaključivanje Sporazuma o saradnji sa Generalnom direkcijom arhiva Republike Italije na bazi Sporazuma o saradnji u oblasti kulture i obrazovanja između Italije i Crne Gore, potpisanog u Rimu 15. aprila 2014 ("Službeni list Crne Gore-Međunarodni ugovori" br.11/2017 od 30. Novembra 2017. godine; datum stupanja na snagu: 01.04.2019. godine; ratifikovan u Italiji zakonom br. 5 od 16. januara 2019).

Zahvaljujući odličnim institucionalnim odnosima uspostavljenim prošle godine sa Državnim arhivom u Bariju, nakon obavljenih razgovora sa direktorom ovog Arhiva, Adrianom Buzzancom, zajednički cijeneći da bi bilo dobro postići sporazum između arhivskih institucija dvije države, zbog vrijednosti dokumentacije sačuvane u Državnom arhivu Barija koja objedinjuje istoriju naša dva naroda, kao i generalno arhivske građe koja se tiče Crne Gore, odnosno Italije i koja čuva u arhivima naše dvije zemlje, Generalnom direktoratu Arhiva Republike Italije upućen je predlog za zaključivanje ovakvog Sporazuma o saradnji. Smatramo da je navedeni sporazum važan za svrhu pomenute sinergije upravo zbog međunarodne vrijednosti arhivske građe koja više nije ograničena na striktno teritorijalno područje.

Takođe, potpisivanje sporazuma o saradnji između naše dvije arhivske institucije predstavljalo bi obnavljanje ugovora koji je potpisan 2001. godine, a prestao da važi 2004. godine, doprinos unaprjeđenju saradnje naše dvije zemlje u oblasti kulture i daljem jačanju istorijskih veza i prijateljstva između crnogorskoga i italijanskog naroda.

Državni arhiv Crne Gore učestvovao je na Open forum with the archive's directors (The 75th anniversary of the General Archives of Albania) 6. juna u Tirani; 5. decembra, na Cetinju je potpisan Sporazum o saradnji između Državnog arhiva Crne Gore i Državnog arhiva Albanije. Potpisivanjem Sporazuma otvoreno je novo poglavlje u razvoju međuinstitucionalnih odnosa dvaju arhiva.

Tokom 2024. vođeni su razgovori o mogućim oblicima saradnje sa Državnim arhivom Srbije, Arhivom Republike Slovenije i Hrvatskim državnim arhivom, a dogovoreni su konkretni zajednički projekti u 2025 sa Arhivom Bosne i Hercegovine, na temelju Protokola o saradnji potpisanog 2023. godine.

Međunarodne konferencije, savjetovanja, naučni skupovi, seminari na kojima su učestvovali službenici Državnog arhiva tokom 2024. godine: "17. Subotički arhivski dan" u Subotici, u organizaciji Istorijskog arhiva Subotica, Međunarodni znanstveni skup "Posljedice nestanka Bosanskoga Kraljevstva" u Mostaru, u organizaciji Hrvatskog kulturnog društva Napredak iz Sarajeva - Institut za kulturu i tradiciju Hrvata u BiH, Međunarodni znanstveno-stručni skup 9. dani Icarus Hrvatska "Baština bez granica: kulturne i edukacija prakse i nove perspektive" u Osijeku, u organizaciji ICARUS Hrvatska, 32. redovna konvencija Međunarodnog centra za arhivska istraživanja - ICARUS "Arhivi i istraživanja - između analognog i digitalnog - Archives and research between analogue and digital" u Novom Sadu, u organizaciji Arhiva Vojvodine i Istorijskog arhiva grada Novog Sada, Online webinar - "Kultura i kreativnost za zapadni Balkan", zajednički projekat u implementaciji Unesco-a, Britanskog savjeta i Italijanske agencije za razvojnu saradnju u cilju poboljšanja učinka kulturnog i kreativnog sektora, poboljšanja vještina i znanja i pristupu finansijskoj pomoći za povećanje konkurentnosti i održavanju koprodukcije i cirkulacije roba i usluga na Zapadnom Balkanu, Virtuelni kolokvijum Forum nacionalnih arhivista (FAN) o arhivskim pitanjima za 2024. godinu.

Obnovljena su članstva u organizacijama ICA (Međunarodni arhivski savjet) i ICARUS (Međunarodni centar za arhivska istraživanja).

Izdavačka djelatnost: u toku 2024. godine štampana su sljedeća izdanja: Zbornik dokumenata "Izveštaji crnogorskog poslanika u Carigradu Mitra Bakića 1893-1896", knjiga 3 - Srđan Pejović i mr Vukota Vukotić; Zbornik dokumenata "Izveštaji crnogorskog poslanika u Carigradu Mitra Bakića 1896-1898", knjiga 4 - Srđan Pejović i mr Vukota Vukotić; Zbornik dokumenata "OK KPJ Cetinje u NOR-u 1941-1945", knjiga I, - Biljana Drašković i Dragoslav Bojović; Zbornik dokumenata "Crnogorska banka 1906-1918" - dr Ivan Tepavčević, Jovan Muhadinović i Predrag Adžić. Objavljena je i bibliografija "Stare raglednice u zbirkama Nacionalne biblioteke "Đurđe Crnojević" i Državnog arhiva Crne Gore" - Danijela Radulović i Ana Pejović, koja je krajem decembra 2023.godine upućena na štampu (suizdavaštvo sa Nacionalnom bibliotekom "Đurđe Crnojević");

Sajmovi i festivali: Državni arhiv učestvovao je na 18. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja i na X Internacionalnom sajmu knjiga Podgorica 2024.

"Neđelja arhiva 2024": u periodu od 27 do 31. maja Državni arhiv je organizovao tradicionalnu manifestaciju "Neđelja arhiva" sa više od 100 programa, projekata i aktivnosti na teritoriji cijele države pod poznatim sloganom "Čuvajmo arhive". Ova manifestacija održava se u cilju promocije arhivskog nasljeđa i podizanja svijesti o značaju Arhiva, arhivske djelatnosti i arhivske građe, neprocjenjivog blaga koje se čuva u Državnom arhivu.

U okviru programa "Neđelje arhiva" 2024. godine realizovane su brojne aktivnosti u svim arhivskim odsjecima, širom Crne Gore: izložbe i prezentacije dokumenata; promocije publikacija Državnog arhiva; posjete Arhivu i arhivskim odsjecima od strane učenika osnovnih i srednjih škola; održavanje časova istorije; predavanja o važnosti pisane kulturne baštine, značaju, funkciji i ulozi Arhiva u državi i društvu; posjete predstavnika Ministarstva, predstavnika lokalnih samouprava i registratura; predstavljanje plakata, distribuiranje propagandnih materijala; gostovanja na radiju i televiziji i druge aktivnosti.

Izložbe, promocije publikacija, prezentacije arhivske građe realizovane u okviru "Neđelje arhiva 2024": Izložba "Prezentacija rada Odjeljenja za tehničku zaštitu arhivske građe", autorke Zorica Radonjić načelnica, Lidija Vojvodić, Mirjana Kusovac i Senada Čerić, konzervatorke i restauratorke Odjeljenja za tehničku zaštitu arhivske građe Državnog arhiva; Izložba dokumenata "Crnogorska prosvjeta kroz arhivsku građu Državnog arhiva 1872-1916", autori izložbe Mirjana Kapisoda, Željko Miranović i Jasna Cvetković; Promocija bibliografije "Stare razglednice u zbirkama Nacionalne biblioteke "Đurđe Crnojević" i Državnog arhiva", autorke bibliografije Danijela Zeković i Ana Pejović; Izložba dokumenata i fotografija "Žena... nosilac društvenog razvoja u socijalizmu", autorka izložbe Biljana Drašković, načelnica Arhivskog odsjeka za istoriju radničkog pokreta Podgorica; Izložba dokumenata i fotografija "Radni narod Podgorice", autorka izložbe Sandra Marković, službenica Arhivskog odsjeka Podgorica; Prezentacija starih matičnih knjiga i fotografija iz fonda JU Tribina Titograd u prostorijama Arhivskog odsjeka Podgorica; Prezentacija izdavačke djelatnosti DACG – Vukota Vukotić; Izložba dokumenata "Prosvjeta u Nikšiću kroz arhivsku građu", autorke izložbe Violeta Krivokapić, načelnica Arhivskog odsjeka Nikšić, Dejana Nikolić i Biljana Mrdak, službenice Odsjeka; Internet izložba "Niža realna gimnazija i Viša realna gimnazija u Baru (1920-1956)", autor izložbe Zoran Đakonović, načelnik Arhivskog odsjeka Bar; Fotodokumentarna izložba "Privredni život u Ulcinju 1945-1965", autorka izložbe Ljiljana Bulatović, načelnica Arhivskog odsjeka Ulcinj sa saradnicima iz ovog odsjeka; Fotodokumentarna izložba "Prosvjeta u Rožajama", autorke izložbe Zorica Stijević, načelnica Arhivskog odsjeka Berane / Rožaje, Sajma Duraković i Nizaheta Pepić-Agović, službenice Odsjeka; Izlaganje dokumenata iz porodičnih i ličnih fondova u prostorijama Arhivskog odsjeka Budva; Prezentacija najznačajnije arhivske građe fonda Političko-Upravni Mletački arhiv - PUMA (1687-1797) i arhivske građe fonda Topaljska komunitad Topla u prostorijama

Arhivskog odsjeka Herceg Novi; Izložba kopija najznačajnijih dokumenata Istorijskog arhiva Kotor, Izložbeni prostor Arhivskog odsjeka Istorijski arhiv Kotor.

Održavanje objekata Arhiva i poboljšanje uslova i kvaliteta rada: Nakon brojnih sanacija i renoviranja objekata u prethodne dvije godine (uređenja prostorija koje Državni arhiv koristi na Žabljaku - AO Pljevlja i u Šavniku - AO Nikšić, a koje su bile u katastrofalnom stanju, adaptacije i opremanja novih prostorija za rad, proširenje depoa i novu čitaonicu u Pljevljima, renoviranja i opremanja prostorija AO Danilovgrad i AO Cetinje, te uređenja, manjih radova i hitnih popravki u AO za istoriju radničkog pokreta i AO za zaštitu građe van Arhiva u Podgorici, Istorijskom arhivu Kotor, AO Ulcinju, AO Rožaje, AO Bijelo Polje i AO Kotor, sanacije krova na objektu AO Berane, izgradnje parkinga i uređenja prilaza centralnoj zgradi DACG na Cetinju i drugo), u toku 2024. godine nastavljen je rad na redovnom održavanju objekata i poboljšanju uslova i kvaliteta rada, shodno prioritetima. Najznačajnija finansijska ulaganja u 2024: Završene su administrativne procedure i potpisan je Ugovor za radove na sanaciji dijela krovnog pokrivača i termotehničkim instalacijama, klimatizaciji i ventilaciji na zgradi Državnog arhiva na Cetinju. Naručilac Uprava za državnu imovinu, izvođač Ravel doo Podgorica; vrijednost ugovorenih radova sa uračunatim pdv-om je 123.566,33 eura. Uvođenje u posao i početak radova očekuje se početkom 2025 godine, odnosno čim to dozvole vremenske prilike; U toku su radovi na održavanju građevinskih objekata Državnog arhiva u Beranama (unutrašnjost objekta i fasada) i u Podgorici (postavljanje novih podova), naručilac DACG; izvođač Akting doo Podgorica; vrijednost ugovorenih radova sa uračunatim pdv-om je 48.338,417 eura.

Budžet: Zakonom o budžetu za 2024.godinu Državnom arhivu su opredijeljena sredstva u iznosu od 2.771.838,04 €; Na 31.12. 2024.godine utrošena sredstva su iznosila 2.180.738,51 €;

Sopstveni prihodi na kraju 2024.godine su iznosili 40.685.97€.

Aktivnosti na realizaciji redovnih obaveza i zadataka iz arhivske djelatnosti koje se odnose na kontrolu, zaštitu, preuzimanje, smještaj, sređivanje, obradu i korišćenje arhivske građe od značaja za državu i jedinice lokalne samouprave, odvijale su se u organizacionim jedinicama Državnog arhiva, shodno Programu rada za 2024.godinu.